

SOS BĒRNU
CIEMATI
LATVIJA

JAUNIEŠU DROŠUMSPĒJAS VEICINĀŠANA ĀRPUSĢIMENES APRŪPĒ

PĒTĪJUMA ZIŅOJUMS

Projekts Nr 2012.EEZ/DAP/MAC/201 “Jauniešu drošumspējas veicināšana ārpusģimenes aprūpē”

„Šis pētījuma ziņojums “Jauniešu drošumspējas veicināšana ārpusģimenes aprūpē” ir izdots ar Eiropas Ekonomikas zonas finanšu instrumenta un Latvijas valsts finansiālu atbalstu. Par pētījuma ziņojuma “Jauniešu drošumspējas veicināšana ārpusģimenes aprūpē” saturu atbild Biedrība “Latvijas SOS Bērnu ciematu asociācija”.”

Projekts tiek īstenots ar Islandes, Lihtenšteinas un Norvēģijas ar EEZ finanšu instrumenta finansiālu atbalstu.

Pētījums veikts: 2013. gada novembris – 2014. gada februāris

Pētījuma sagatavotājs: GfK Custom Research Baltic

Saturs

Saturs	3
1. Pētījuma metodoloģija.....	4
2. Pētījuma galvenie rezultāti.....	6
2.1. Pētījuma dalībnieku sociāli demogrāfiskais raksturojums	6
2.2. Jauniešu pašreizējā situācija un apmierinātība ar dzīvi	11
2.3. Pāreja no ārpusģimenes aprūpes uz patstāvīgu dzīvi	13
2.4. Drošumspējas riska faktori: problēmsituāciju risināšana ārpusģimenes aprūpē un patstāvīgā dzīvē	18
2.5. Drošumspējas determinanti: atbalsta avoti problēmsituācijās jauniešiem ārpusģimenes aprūpē un patstāvīgā dzīvē	22
Secinājumi un rekomendācijas	35
3. Pielikums.....	38

1. Pētījuma metodoloģija

Pētījuma mērķis

Pētījuma mērķis ir izziņāt situāciju, ar kādu saskaras jaunieši pirms un pēc ārpusģimenes aprūpes beigšanās, kā arī noskaidrot, kādus palīdzības un atbalsta pakalpojumus būtu nepieciešams attīstīt.

Mērķa grupa

Pētījums tika īstenots divās mērķgrupās:

- Jaunieši vecumā no 16 līdz 24 gadiem, kuri pētījuma īstenošanas laikā atrodas ārpusģimenes aprūpē;
- Jaunieši vecumā no 16 līdz 24 gadiem, kuri dzīvo patstāvīgi, bet iepriekš ir atradušies kādā no ārpusģimenes aprūpes formām.

Metodes

Sākotnēji projekta ietvaros tika plānots īstenot kvantitatīvu pētījumu, datu vākšanai izmantojot datorizētas interneta aptaujas (CAWI).

Uzsākot aptauju, tika nodrošināta iespējami plaša tās popularizēšanas kampaņa:

1. Uzaicinājums dalībai aptaujā tika izsūtīts visām ārpusģimenes aprūpes iestādēm;
2. Saites uz uzaicinājumu dalībai aptaujā tika ievietotas gan Asociācijas „SOS bērnu ciemati Latvija” interneta mājas lapā, gan sociālo tīklu vietnēs.

Tomēr, ņemot vērā pētījuma mērķgrupai saistošo respondentu ierobežoto skaitu un salīdzinoši atturīgo vēlēšanos iesaistīties pētījumā, lai pilnībā sasniegtu mērķa grupu, pētījuma ietvaros CAWI aptauja tika papildināta ar citām kvantitatīvo pētījumu metodēm, t.sk.,:

- GfK CR Baltic intervētājiem veicot datorizētas klātienēs intervijas ar mērķgrupu respondentiem ārpusģimenes aprūpes iestādēs (CAPI);
- Sociālajiem darbiniekiem izsniedzot paš aizpildāmas anketas mērķgrupai atbilstošiem respondentiem (PAPI).

Izlases lielums

Kopējā sasniegtā izlase 151 mērķa grupām atbilstošu respondentu, t.sk.:

- N = 107 jaunieši vecumā no 16 līdz 24 gadiem, kuri pētījuma īstenošanas laikā atrodas ārpusģimenes aprūpē;
- N = 44 jaunieši vecumā no 16 līdz 24 gadiem, kuri dzīvo patstāvīgi, bet iepriekš ir atradušies kādā no ārpusģimenes aprūpes formām.

Datu ieguves laiks

- CAWI: 16.12.2013.–27.01.2014.
- CAPI: 11.–22.01.2014.
- PAPI: 21.–24.01.2014.

Apzīmējumi

* Bāze ir pārāk maza ($30 < n < 50$ respondenti), lai veiktu statistiski nozīmīgus secinājumus

** Bāze ir pārāk maza (< 30 respondenti), lai veiktu statistiski nozīmīgus secinājumus

↑ vidējais rādītājs ir statistiski nozīmīgi augstāks kā visā izlasē (varbūtība 95%)

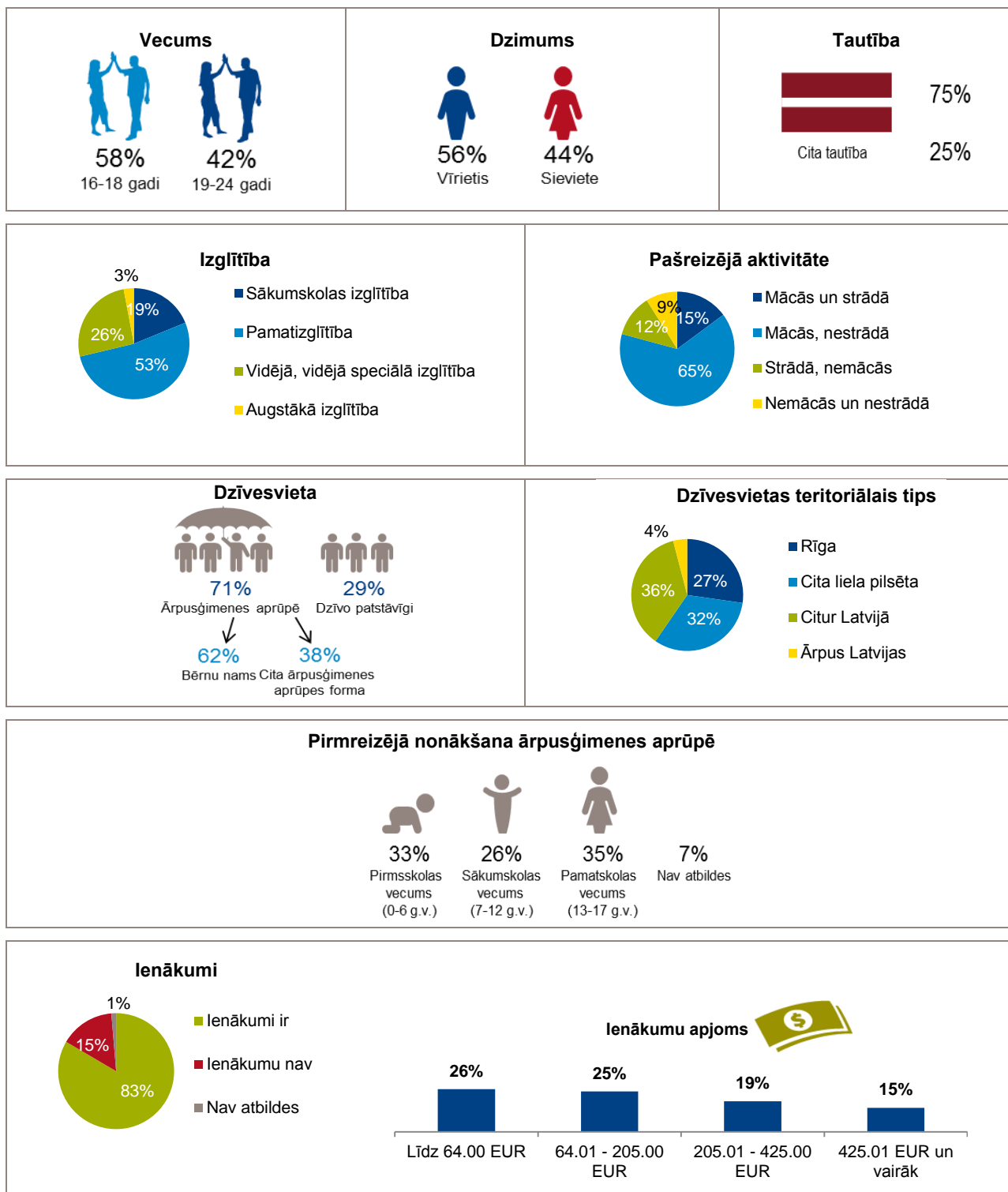
↓ vidējais rādītājs ir statistiski nozīmīgi zemāks kā visā izlasē (varbūtība 95%)

2. Pētījuma galvenie rezultāti

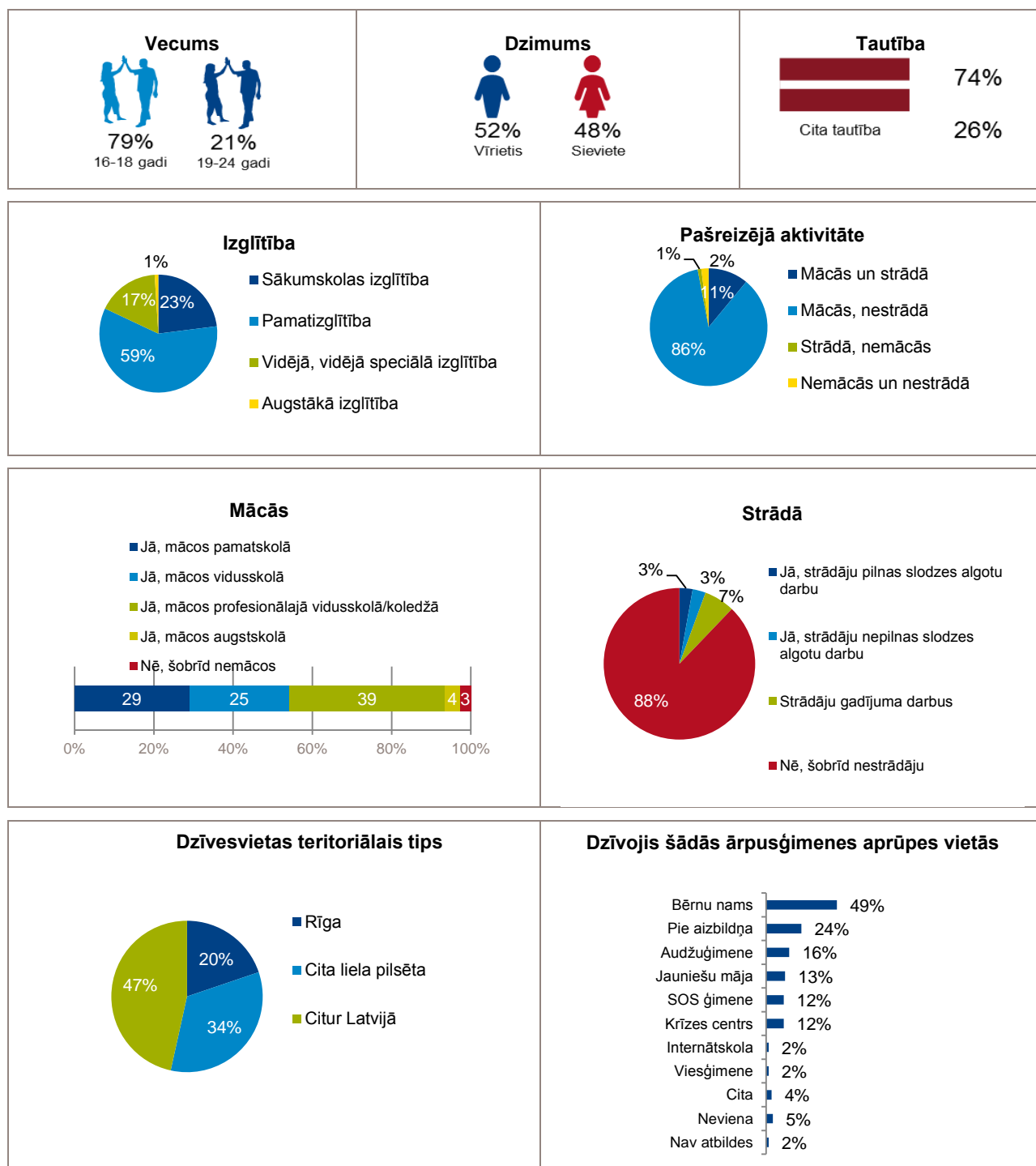
2.1. Pētījuma dalībnieku sociāli demogrāfiskais raksturojums

Attēls 2.1.1.

Kopējā izlase (n=151)

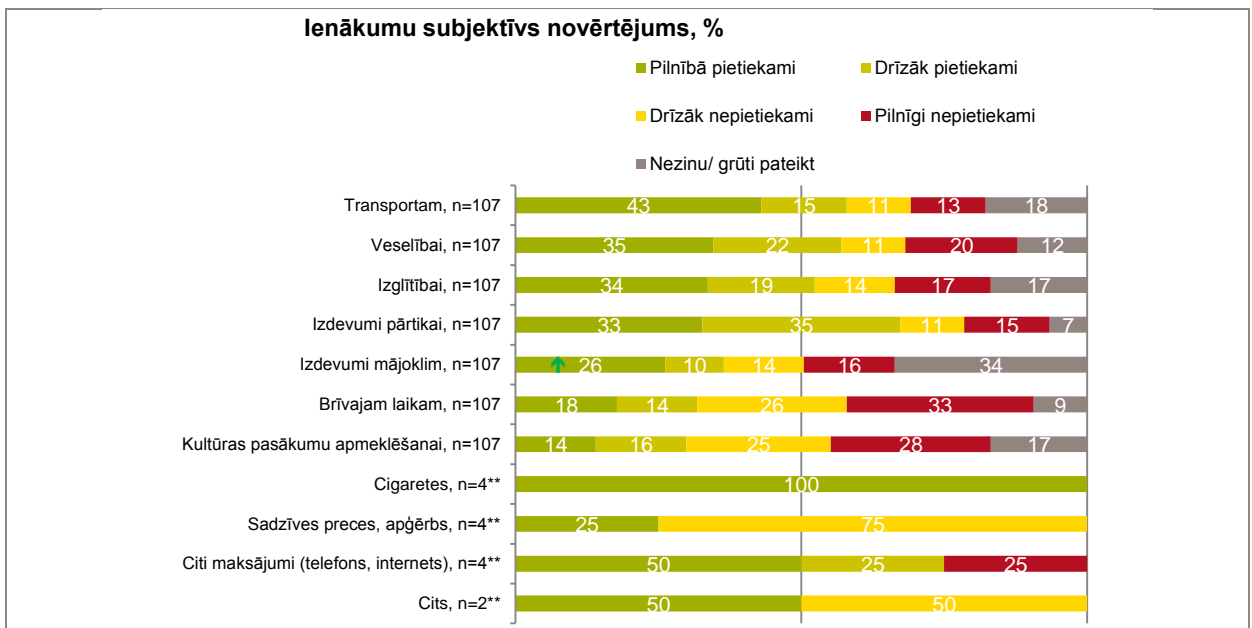
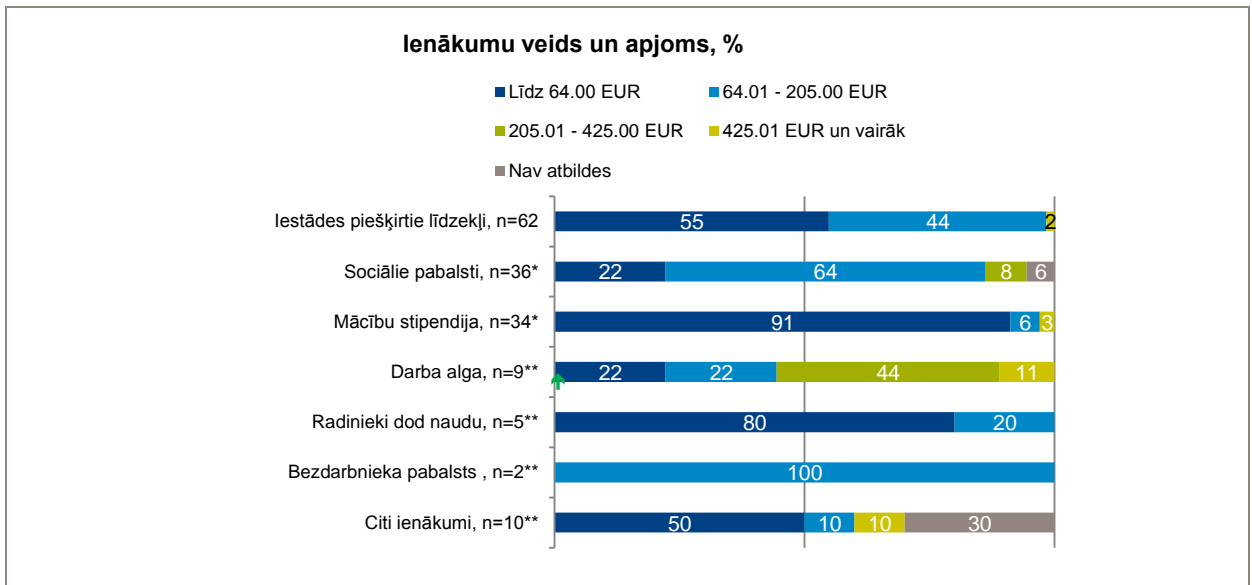
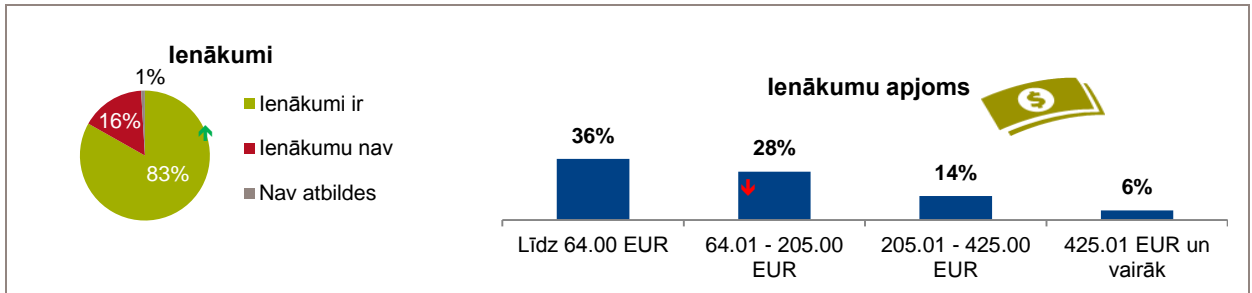

Jaunieši ārpusģimenes aprūpē (n=107)

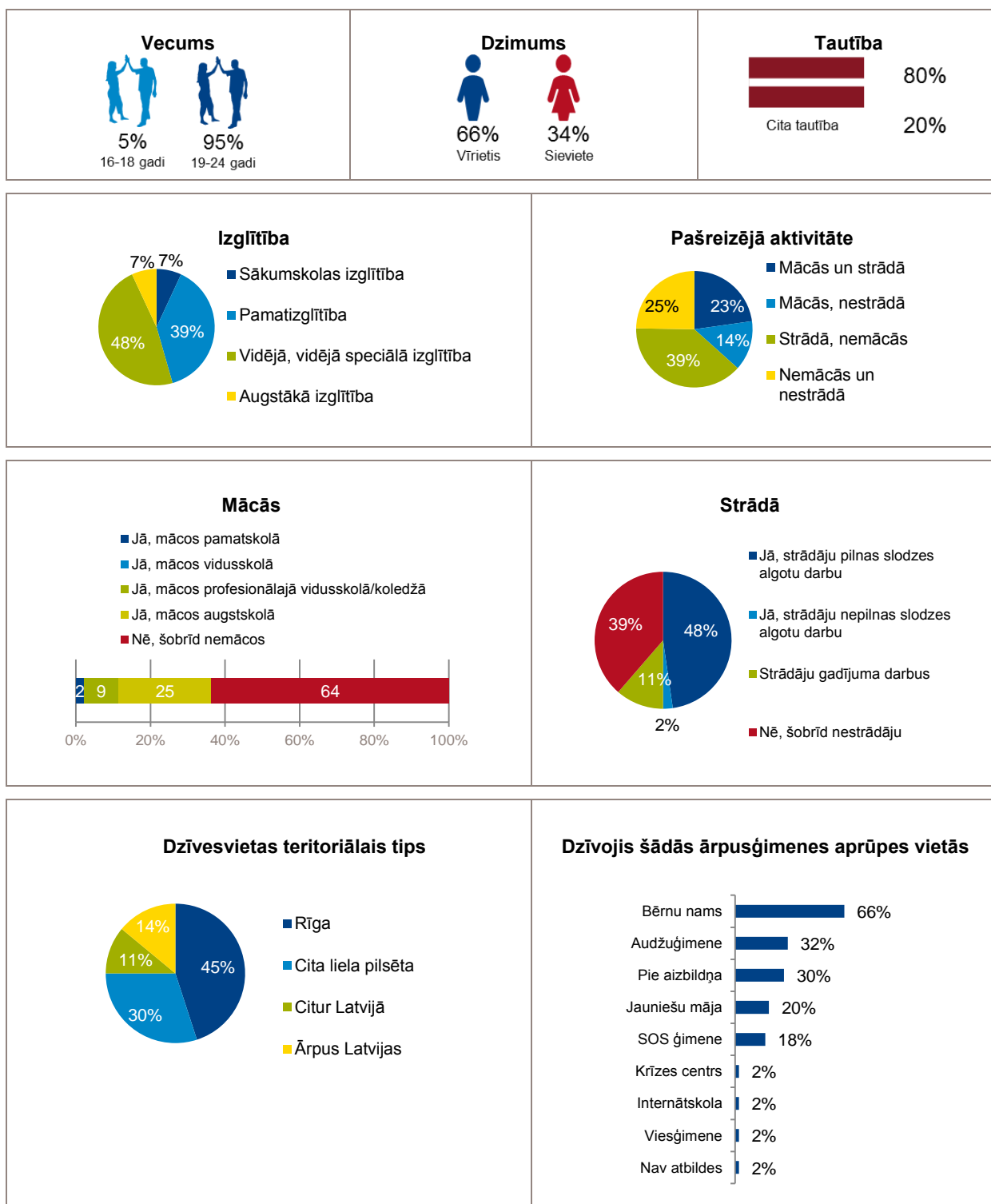

Attēla 2.1.2. turpinājums nākošā lpp.

Attēla 2.1.2. turpinājums.

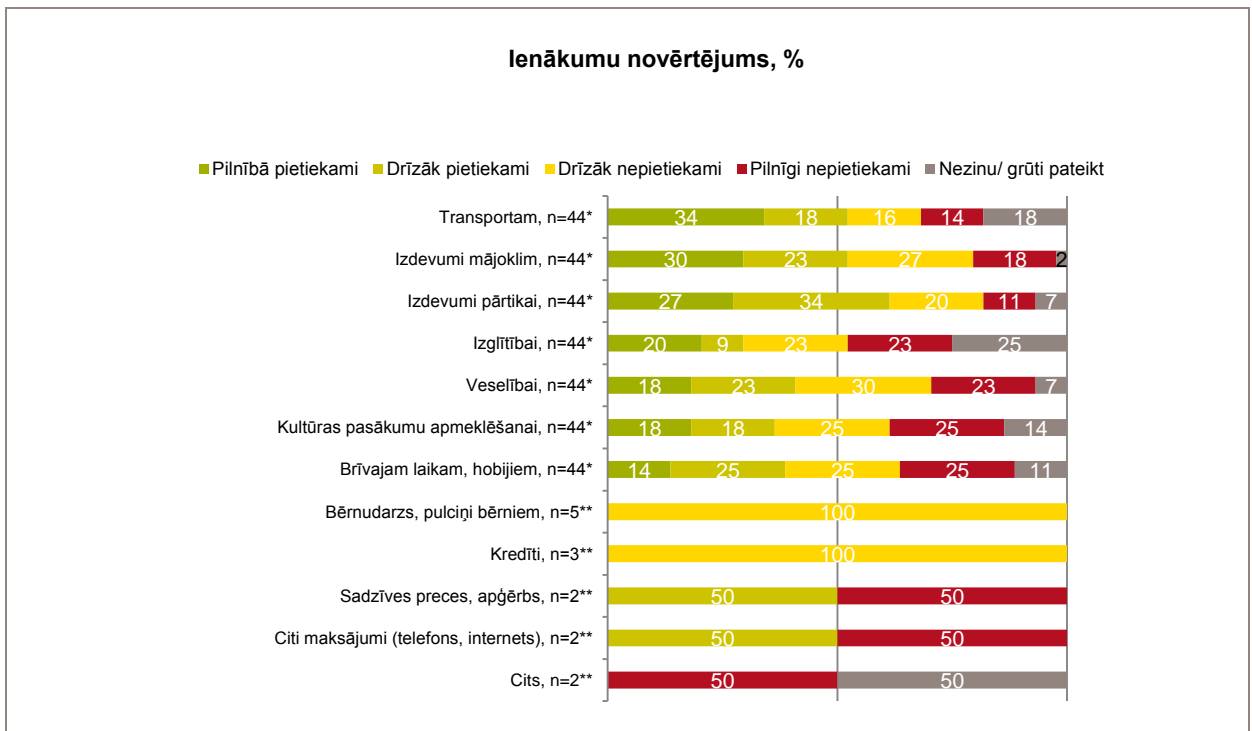
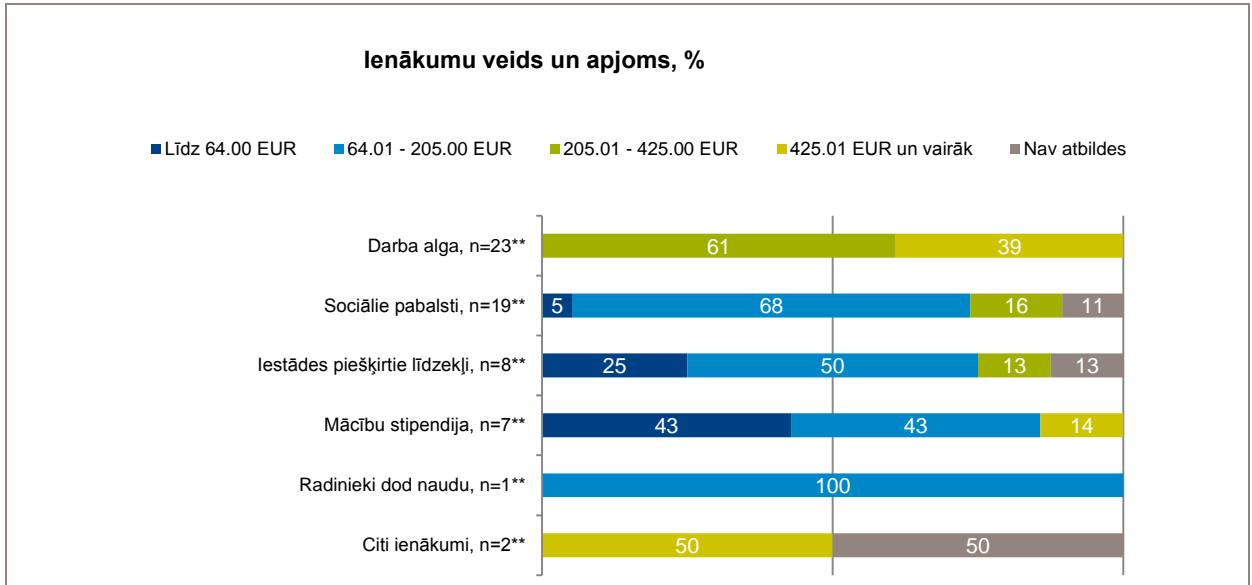
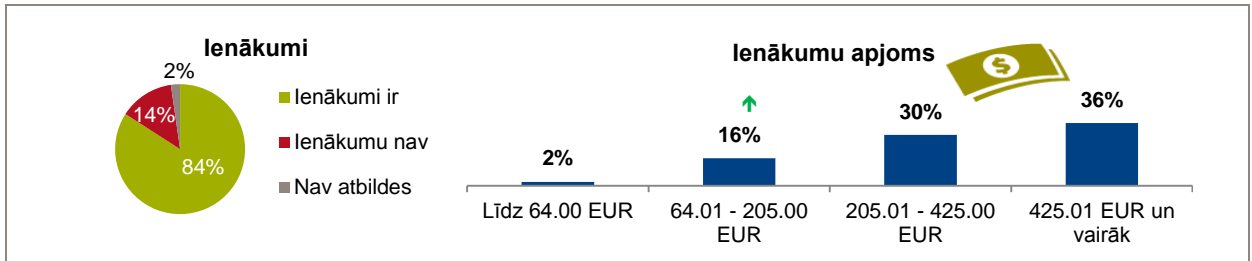

Jaunieši pēc ārpusģimenes aprūpes (n=44)

Attēla 2.1.3. turpinājums nākošā lpp.

Attēla 2.1.3. turpinājums.

2.2. Jauniešu pašreizējā situācija un apmierinātība ar dzīvi

Saskaņā ar aptaujas datiem viens no četriem **jauniešiem, kuri šobrīd atrodas ārpusģimenes aprūpē**, ir ieguvis sākumskolas izglītību (23%), vairāk kā puse (59%) respondentu – pamatizglītību, bet 17% jauniešu – pabeiguši mācības vidējās, vidējās speciālās izglītības posmā. Kopumā 1% aptaujāto, kuri atrodas ārpusģimenes aprūpē, mācās augstākās izglītības iestādē (sk. att. 2.1.2.).

Analizējot datus par jauniešu aktivitātēm, jāsecina, ka ievērojami lielākā daļa (86%) no jauniešiem, kuri šobrīd atrodas ārpusģimenes aprūpē, mācās un nestrādā, 11% – mācības apvieno ar darbu un pāris respondentu atzīmējuši, ka strādā un nemācās vai arī – ka pētījuma īstenošanas laikā ne mācās, ne strādā.

Analizējot pētījumā iegūtos datus, jāsecina, ka vienam no sešiem jauniešiem, kuri ir vismaz 16 gadus veci un kuri pašlaik atrodas ārpusģimenes aprūpē, nav vispār nekādu ienākumu. Katram trešajam ienākumi nepārsniedz minimālo šai mērķgrupai paredzēto pabalstu (64.00 EUR), 28% aptaujāto ienākumi ir robežās no 64.00 līdz 205.00 EUR, bet vienam no pieciem aptaujas dalībniekiem – jauniešiem ārpusģimenes aprūpē – 205.00 EUR un vairāk. Visbiežāk minētie ienākumu avoti - iestādes piešķirtie līdzekļi, sociālie pabalsti, mācību stipendija.

Novērtējot ienākumu apjomu un pietiekamību, lielākoties respondenti norādījuši, ka pietiek pašām primārajām vajadzībām – pārtikai, transportam un veselībai, bet tikai aptuveni trešā daļa jauniešu ārpusģimenes aprūpē atzīmējuši, ka ar pašreizējiem līdzekļiem pietiek kādām brīvā laika aktivitātēm vai kultūras pasākumu apmeklēšanai.

Patstāvīgi dzīvojošo jauniešu vidū kopumā 7% aptaujāto atzīmējuši, ka ir ieguvuši tikai sākumskolas izglītību (jāņem vērā, ka 95% no šīs mērķgrupas aptaujātajiem bijuši vismaz 19 gadus veci). Kopumā 39% aptaujāto pabeiguši pamatizglītības posmu, 48% ieguvuši vidējo vai vidējo speciālo izglītību un 7% – augstāko izglītību (sk. att. 2.1.3.).

Satraucošs ir fakts, ka katrs ceturtais no pētījuma dalībniekiem – jauniešiem, kuri pēc ārpusģimenes aprūpes dzīvo patstāvīgi, norādījis, ka ne mācās, ne strādā. Kopumā 40% šīs mērķgrupas jauniešu strādā un nemācās, ceturtdaļa – mācības apvieno ar darbu, bet 14% - mācās, bet nestrādā.

Analizējot patstāvīgi dzīvojošo jauniešu finansiālo situāciju, jāsecina, ka gandrīz katram piektajam šīs mērķgrupas jauniešiem ienākumi nepārsniedz 205.00 EUR, bet kopumā 30% atzīmējuši, ka viņu ienākumi ir robežās no 205.00 līdz 425.00 EUR mēnesī. Savukārt viena no trīs šīs mērķgrupas pārstāvjiem ienākumi tuvojas vidējam atalgojumam valstī. Jāatzīmē, ka tie daži respondenti, kuri šobrīd dzīvo un strādā ārzemēs, norādījuši ikmēneša ienākumus vairāku tūkstošu EUR apmērā.

Nozīmīgākie ienākumu avoti patstāvīgi dzīvojošiem jauniešiem – darba alga, sociālie pabalsti un mācību stipendija.

Lai gan vairāk kā puse jauniešu, kuri dzīvo patstāvīgi atzīmējuši, ka ar pašreizējiem ienākumiem pietiek pamatvajadzību - pārtika, mājoklis, transports - noseģšanai, tomēr katrs trešais no šīs mērķgrupas pārstāvjiem atzinis, ka pat šīm vajadzībām ienākumu nepietiek. Kopumā tikai trešajai daļai jauniešu pēc ārpusģimenes aprūpes pietiek ienākumu izglītībai, kultūras pasākumu apmeklēšanai un brīvā laika pavadīšanai, kamēr vismaz pusei aptaujāto pašreizējie ienākumi šo vajadzību apmierināšanu nenodrošina. Kā atzīst pētījuma dalībnieki, tādu vajadzību segšanai kā bērnudārzs, kredīti, sadzīves preces un citi maksājumi, ienākumu nepietiek.

Novērtējot savu pašreizējo dzīvi, var konstatēt, ka abu grupu jaunieši ir kopumā vidēji, drīzāk vairāk apmierināti, nekā neapmierināti ar savu pašreizējo dzīvi (vidējais vērtējums '5' punktu skalā – 3.7 pašreiz ārpusģimenes aprūpē dzīvojošo vidū un 3.4 – to jauniešu vidū, kur dzīvo patstāvīgi).

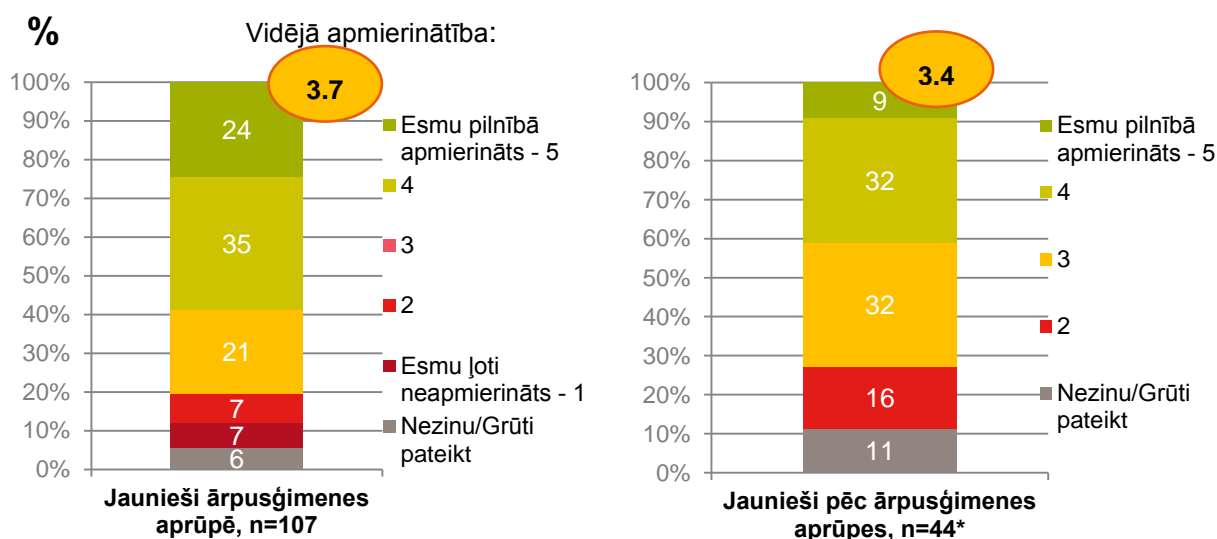
Tiesa, jāņem vērā, ka patstāvīgi dzīvojošo vidū ir būtiski mazāks ar dzīvi pilnībā apmierināto īpatsvars – ja no jauniešiem, kuri dzīvo ārpusģimenes aprūpes iestādēs, katrs ceturtais norādījis, ka ir pilnībā apmierināts ar dzīvi, tad patstāvīgi dzīvojošo grupā to minējis tikai viens no 10 jauniešiem, salīdzinot biežāk izvēloties neitrālo vidējo vērtējumu '3' (sk. att. 2.2.1.).

Attēls 2.2.1.

Jauniešu apmierinātība ar dzīvi

Q08. Cik apmierināts vai neapmierināts Tu esi ar savu pašreizējo dzīvi kopumā?

Bāze: Visi respondenti, 'n' skatīt grafikā;

2.3. Pāreja no ārpusģimenes aprūpes uz patstāvīgu dzīvi

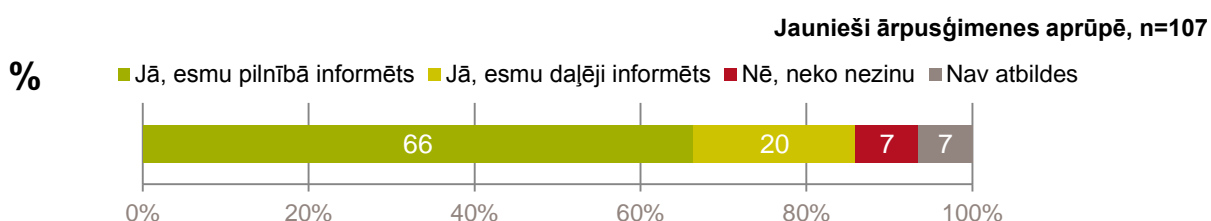
Kopumā ievērojami lielākā daļa pētījuma dalībnieku – jauniešu ārpusģimenes aprūpē – uzskata, ka ir ļoti labi informēti par laiku, kad būs jānododas prom no ārpusģimenes aprūpes, un katrs piektais jauniešs atzīst, ka ir vismaz daļēji informēts. 7% šīs mērķgrupas aptaujāto atzinuši, ka neko nezina par laiku, kad viņiem būs jānododas prom no ārpusģimenes aprūpes (sk. att. 2.3.1.).

Dati rāda, ka lielākajai daļai no visiem pētījuma dalībniekiem, kuri šobrīd atrodas ārpusģimenes aprūpē, tā beigsies vairāk kā pēc 6 mēnešiem. Tuvākā pusgada laikā pašreizējo ārpusģimenes aprūpes iestādi nāksies atstāt 12% šīs mērķgrupas respondentu (sk. att. 2.3.2.).

Attēls 2.3.1.

Informētība par došanās prom no ārpusģimenes aprūpes laiku

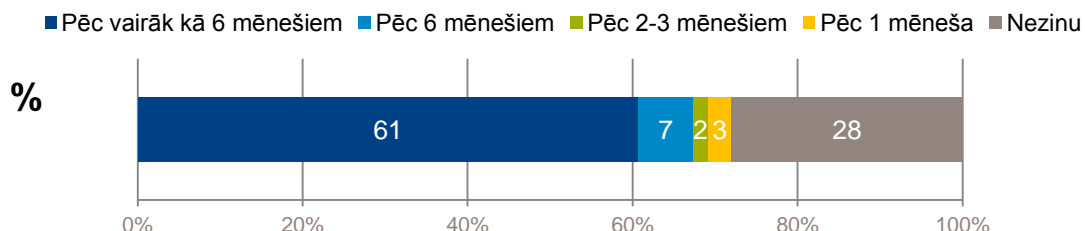
Q11.1. Vai esi informēts par to, kad Tev būs jānododas prom no aprūpes bērnu namā/audžuģimenē?
Bāze: Jaunieši ārpusģimenes aprūpē, n=107

Attēls 2.3.2.

Laiks, kad jānododas prom no ārpusģimenes aprūpes

Q12. Norādi, lūdzu, aptuveni, kad Tev būs jānododas prom no bērnu nama/ audžuģimenes?
Bāze: Jaunieši ārpusģimenes aprūpē, kuri zina, kad būs jānododas prom, n=107

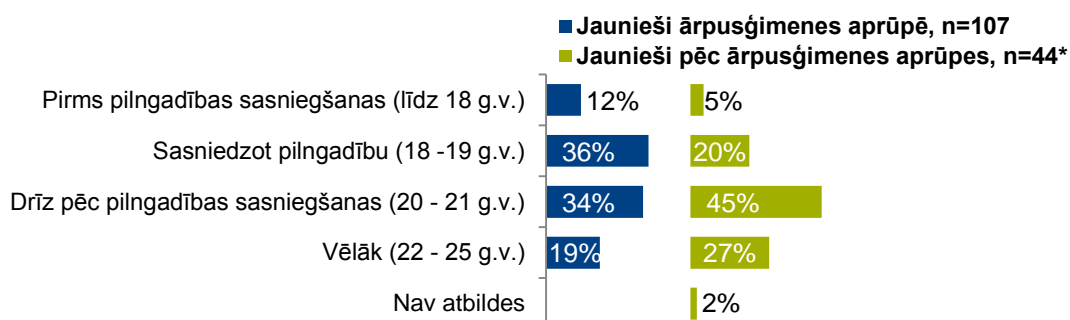
Saskaņā ar pētījuma rezultātiem jaunieši, kuri šobrīd vēl dzīvo ārpusģimenes aprūpē, daudz optimistiskāk raugās uz patstāvīgas dzīves uzsākšanai piemērotāko vecumposmu.

Ja šajā mērķgrupā katrs trešais atzīmējis, ka jaunieši patstāvīgu dzīvi uzsākt ir gatavi jau sasniedzot pilngadību un aptuveni tikpat liels īpatsvars minējuši, ka drīz pēc pilngadības sasniegšanas, tad no jauniešiem, kuri šobrīd dzīvo patstāvīgi, tikai katrs piektais uzskatījis, ka jauniešs ir gatavs patstāvīgi dzīvot jau sasniedzot pilngadību, bet ievērojami lielākā daļa uzskatījuši, ka tikai sākot no 20 g.v. un vēlāk (sk. att. 2.3.3.).

Viedoklis par piemērotāko vecumu patstāvīgas dzīves uzsākšanai

Q10. Tavuprāt, kādā vecumā jaunieši ir gatavi uzsākt dzīvot patstāvīgi?

Bāze: Visi respondenti, 'n' skatīt grafikā

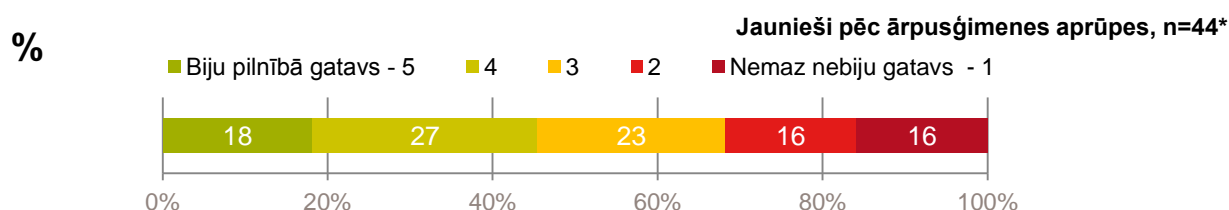

Tajā pašā laikā, novērtējot savu gatavību dzīvot patstāvīgi laikā, kad bija jānodas prom no ārpusģimenes aprūpes, gandrīz puse no respondentiem – jauniešiem, kuri dzīvo patstāvīgi –, norādījuši, ka bija gatavi uzsākt dzīvot patstāvīgi (kā rāda pētījuma rezultāti, vairāk kā 2/3 no viņiem patstāvīgi dzīvot uzsākuši, sasniedzot pilngadību) (sk. att. 2.3.4.).

Viedoklis par gatavību uzsākt dzīvot patstāvīgi laikā, kad jānodas prom no bērnu nama

Q11.1. Kā Tu uzskati, cik lielā mērā Tu biji gatavs uzsākt dzīvot patstāvīgi laikā, kad Tev bija jānodas prom no bērnu nama/audžuģimenes?

Bāze: Jaunieši pēc ārpusģimenes aprūpes, n=44*

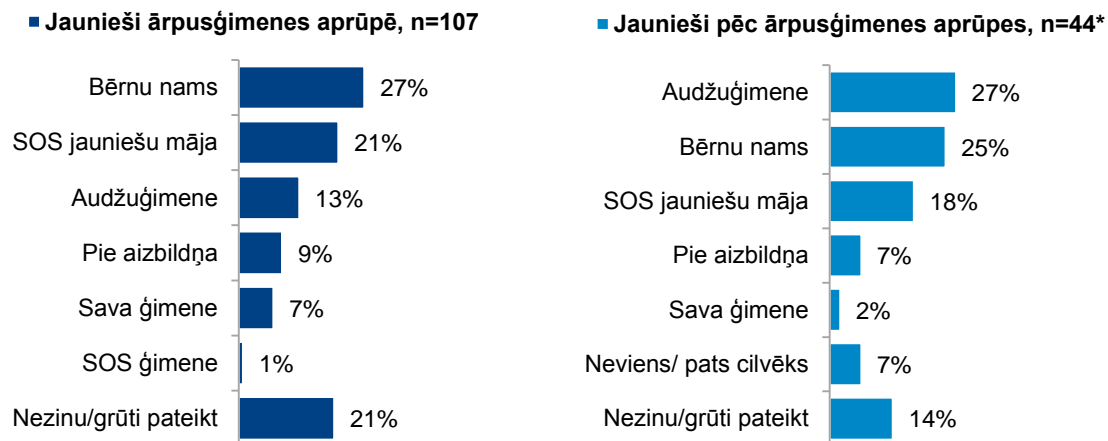

Domājot par ārpusģimenes aprūpes formu, kas vislabāk sagatavo jauniešu patstāvīgai dzīvei, abu mērķgrupu jauniešiem nav bijis viennozīmīgs viedoklis. Jaunieši, kuri šobrīd ir ārpusģimenes aprūpē, visbiežāk atzinīgi vērtējuši bērnu namu (27%) un SOS jauniešu māju (21%), salīdzinot retāk atzīmējot audžuģimeni (13%) vai aizbildņus (9%) (sk. att. 2.3.5.).

Savukārt patstāvīgi dzīvojošie jaunieši šajā aspektā visbiežāk pozitīvi vērtējuši tieši audžuģimeņu institūciju (27%). Nedaudz retāk atzīmējot bērnu namus (27%) un SOS jauniešu māju (18%).

Viedoklis par ārpusģimenes aprūpes formu, kas vislabāk sagatavo jauniešus patstāvīgai dzīvei

Q13. Kā Tu domā, kurš no ārpusģimenes aprūpes veidiem vislabāk jaunieši sagatavo patstāvīgai dzīvei?
Bāze: Visi respondenti, 'n' skatīt grafikā

Nenoliedzami, minētās atbildes vistiešāk saistītas ar pašu jauniešu pieredzi, izmantojot noteiktas formas ārpusģimenes aprūpes institūcijās. Tā, tieši jaunieši no bērnu namiem uzskatījuši, ka šī ārpusģimenes forma kopumā veiksmīgi sagatavo jauniešus patstāvīgai dzīvei.

Domājot par nākotnes plāniem pēc došanās prom no ārpusģimenes aprūpes, jaunieši visbiežāk atzinuši, ka vēlētos sākt strādāt un vienlaikus – turpināt mācības (49%). Katrs desmitais no šīs mērķgrupas respondentiem labprāt sāktu strādāt, bet mācības neturpinātu. Starptautiskajā mobilitātē ieinteresēti ir 13% aptaujas dalībnieku, kuri vēlētos braukt strādāt uz ārzemēm, un 7% jauniešu ārpusģimenes aprūpē, kuri labprāt brauktu uz ārzemēm mācīties.

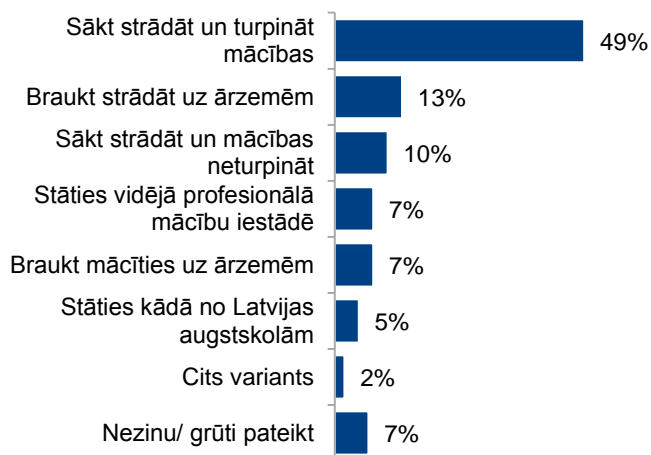
Tiesa, tikai dažus no aptaujas dalībniekiem interesē stāšanās kādā no augstākās izglītības iestādēm Latvijā (5%) (sk. att. 2.3.6.).

Nākotnes plāni – aktivitātes, kuras vēlētos īstenot uzreiz pēc ārpusģimenes aprūpes beigšanās

Q14. Ko Tu gribētu darīt uzreiz pēc ārpusģimenes aprūpes beigšanās? Lūdzu, atzīmē iespējamāko variantu, ja arī neesat vēl galīgi izlēmis!

Bāze: Jaunieši ārpusģimenes aprūpē, n=107

Jaunieši ārpusģimenes aprūpē, n=107

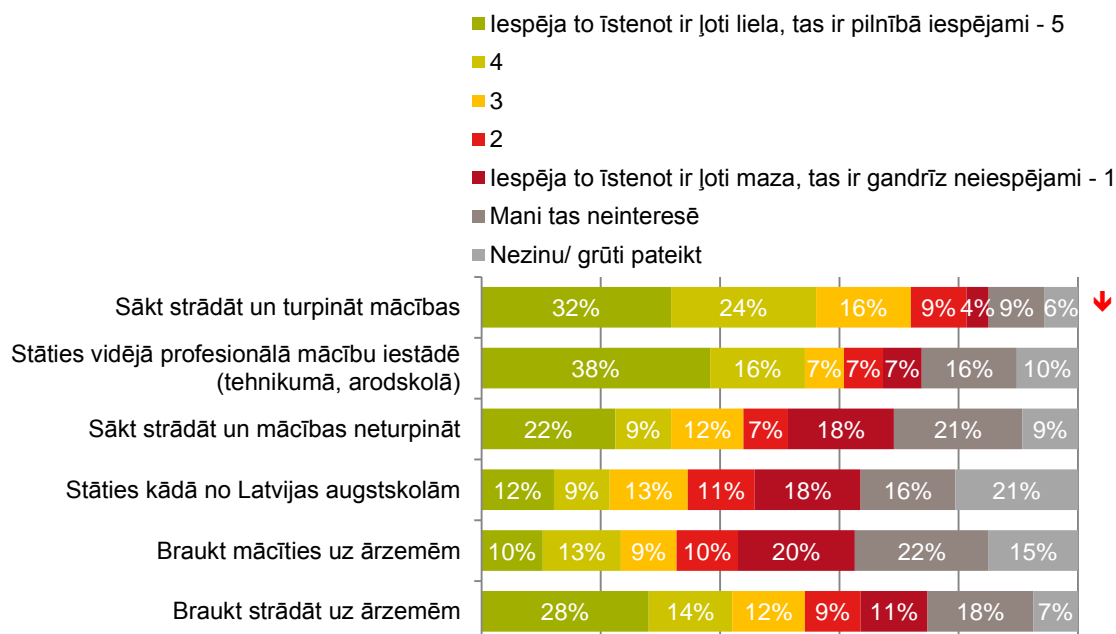
Novērtējot savas iespējas īstenot minētos plānus, jaunieši bijuši kopumā optimistiski noskaņoti par eventuālo iekļaušanos darba tirgū un mācību turpināšanu – kopumā 56% šīs mērķgrupas respondentu uzskatījuši, ka tas ir pilnībā iespējams un vēl 16% to vērtējuši kā drīzāk iespējamu (sk. att. 2.3.7.).

Vērtējums iespējām īstenot nākotnes ieceres: jaunieši ārpusģimenes aprūpē

Q15. Kā Tu vērtē savas iespējas pēc ārpusģimenes aprūpes beigšanās īstenot iepriekš minētos plānus:

Savu vērtējumu, lūdzu, sniedz par katru no tiem, 5 punktu skalā, kur 1 nozīmē, ka iespēja tos īstenot ir ļoti maza, tas ir gandrīz neiespējami, bet 5 – ka iespēja tos īstenot ir ļoti liela, tas ir pilnībā iespējami

Bāze: Jaunieši ārpusģimenes aprūpē, n=107

Migrācija nodarbinātības nolūkos tiek vērtēta kā kopumā visai reāla iespēja – 42% uzskatījuši, ka to ir pilnībā iespējams īstenot un vēl 12% domājuši, ka to ir iespējams visdrīzāk īstenot. Visnepārliecinātākie jaunieši bijuši par iespējām stāties kādā no Latvijas augstskolām – tikai viens no pieciem mērķgrupas pārstāvjiem uzskatījis, ka iespēja to īstenot ir ļoti liela, bet 21% atturējušies sniegt konkrētu vērtējumu šai iespējai.

Saskaņā ar aptaujas datiem katrs trešais no jauniešiem, kuri šobrīd dzīvo patstāvīgi, pēc došanās prom no ārpusģimenes aprūpes bija plānojuši iekļauties darba tirgū un vienlaikus turpināt mācības. Diemžēl lielā mērā tas izdevies tikai 13% aptaujāto (kā iepriekš minēts – 25% no aptaujas dalībniekiem – patstāvīgi dzīvojošajiem jauniešiem – šobrīd ne strādā, ne mācās) (sk. att. 2.3.8.).

Attēls 2.3.8.

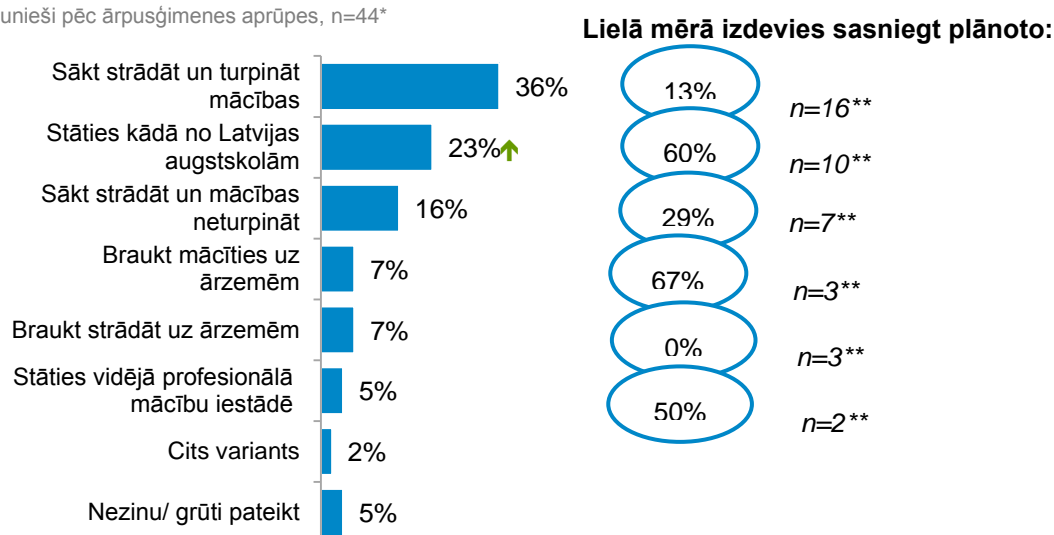
Nākotnes plāni – aktivitātes, kuras vēlējās īstenot uzreiz pēc ārpusģimenes aprūpes beigšanās

Q14. Vai atminies, ko Tu gribēji darīt uzreiz pēc ārpusģimenes aprūpes beigšanās?

Q15.1 Kā Tu uzskati, cik lielā mērā Tev izdevies īstenot iecerēto?

%

Bāze: Jaunieši pēc ārpusģimenes aprūpes, n=44*

Katrs ceturtais jauniešs, atrodoties ārpusģimenes aprūpē, uzsākot patstāvīgu dzīvi, vēlējies stāties kādā no Latvijas augstskolām. Dati rāda, ka lielākajai daļai, kuri to vēlējušies, izdevies uzsākt augstākās izglītības iegūšanu. Jāņem gan vērā, ka respondentu skaits ir visai neliels, tāpēc secinājumi jāizdara piesardzīgi.

2.4. Drošumspējas riska faktori: problēmsituāciju risināšana ārpusģimenes aprūpē un patstāvīgā dzīvē

Neskatoties uz kopumā optimistisko vērtējumu savām nākotnes izredzēm, vērtējot laiku pēc ārpusģimenes aprūpes lielākā daļa (70%) šīs mērķgrupas respondentu pieļauj iespēju, ka pēc ārpusģimenes aprūpes beigšanās viņiem vistīcamāk būs jāsaskaras ar sarežģījumiem, problēmām. Kopumā tikai 14% bijuši optimistiski noskaņoti un atzīmējuši, ka vistīcamāk nebūs jāsaskaras ar kādām nozīmīgām problēmām, bet katrs sestais atturējies paust konkrētu viedokli (sk. att. 2.4.1.).

Jāatzīst, ka minētais viedoklis lielā mērā sakrīt ar patstāvīgi dzīvojošo jauniešu pieredzi – lielākā daļa no viņiem atzinuši, ka pēc došanās prom no ārpusģimenes aprūpes viņiem ir nācies saskarties ar kādām nozīmīgām problēmām. Katrs ceturtais no patstāvīgi dzīvojošajiem jauniešiem norādījis, ka patstāvīgas dzīves uzsākšanas posmā nav saskāries ar kādiem būtiskiem sarežģījumiem.

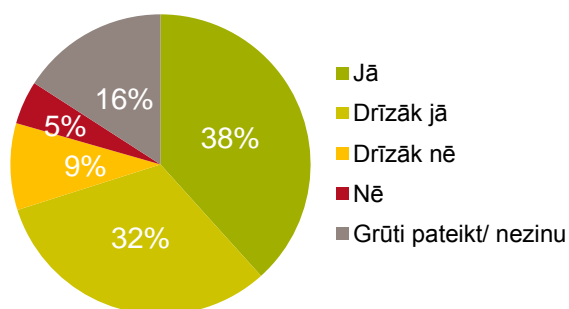
Attēls 2.4.1.

Viedoklis par problemātiskām situācijām, ar kurām jāsaskaras pēc došanās prom no ārpusģimenes aprūpes

Q16. Kā Tev šķiet, vai Tev pēc došanās prom no bērnu nama/audžuģimenes būs jāsaskaras ar kādām nozīmīgām problēmām, sarežģījumiem?
%

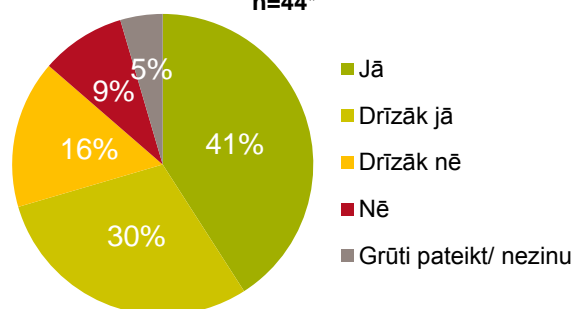
Bāze: Visi respondenti, 'n' skatīt grafikā;

Jaunieši ārpusģimenes aprūpē, n=107

Q16. Vai pēc došanās prom no bērnu nama/audžuģimenes Tu saskāries ar kādām nozīmīgām problēmām?

Jaunieši pēc ārpusģimenes aprūpes, n=44*

Izvērtējot dažādas problēmas, ar kurām varētu nākties saskarties pēc ārpusģimenes aprūpes beigšanās, kā visbūtiskākās atzīti jautājumi, kas saistīti ar pamatvajadzību apmierināšanu ikdienā - katru trešo uztrauc finanšu jautājumi, 20–26% raizes dara problēmas iekļauties darba tirgū vai atrast dzīvesvietu. Vairāk kā 10% aktuāli ir jautājumi par dokumentu kārtošānu un mācībām (sk. att. 2.4.2a.).

Dažādas personīgas sociāli psiholoģiskas problēmas par nozīmīgām atzinuši 6–12% aptaujāto jauniešu, kuri šobrīd atrodas ārpusģimenes aprūpē.

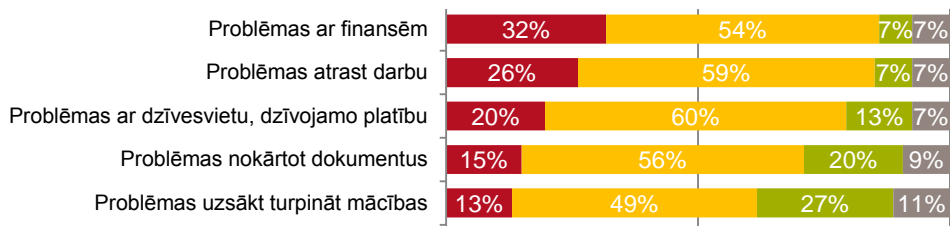
Problēmu nozīmīguma vērtējums: jaunieši ārpusģimenes aprūpē

Q17. Lūdzu, novērtē, cik nozīmīgas, pēc Tavām domām, ir sekojošas problēmas, ar kurām Tev varētu nākties saskarties pēc došanās prom no bērnu nama/ audžuģimenes? Savu vērtējumu, lūdzu, sniedz par katru no tām!

%
Bāze: Jaunieši ārpusģimenes aprūpē, n=107

- Ļoti nozīmīga problēma
- Neviennozīmīgs vērtējums
- Pavisam nenozīmīga problēma
- Nezinu/ Grūti pateikt

Ar pamatvajadzībām, ikdienas jautājumu risināšanu saistītās problēmas

Personīgas sociāl – psiholoģiskas problēmas, vardarbība

Pašreiz ārpusģimenes aprūpē esošo jauniešu bažas lielā mērā apstiprina jau patstāvīgi dzīvojošo jauniešu pieredze, pat izteiktāki atklājot ierobežotās finansiālās iespējas (ļoti nozīmīga problēma 48% aptaujāto), problēmas atrast dzīves vietu un darbu (ļoti nozīmīgas problēmas attiecīgi 36% un 30% patstāvīgi dzīvojošo jauniešu). Turklāt iepriekšminētos jautājumus, kas saistīti ar pamata vajadzību apmierināšanu, pavada vientulība un atbalsta trūkums, kuru kā nozīmīgu problēmu atzinuši 27% aptaujāto patstāvīgi dzīvojošo jauniešu (sk. att. 2.4.2b.).

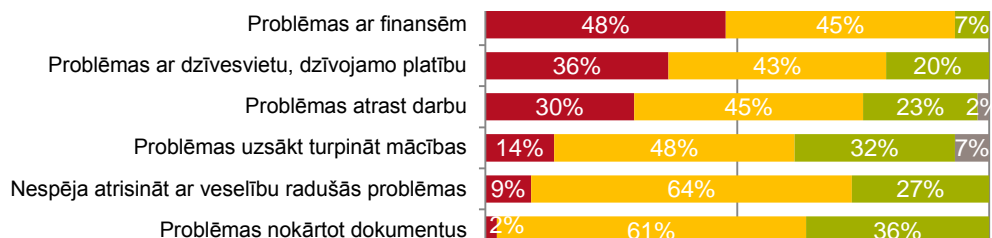
Problēmu nozīmīguma vērtējums: jaunieši pēc ārpusģimenes aprūpes

Q17. Lūdzu, novērtē, cik nozīmīgas Tev bija/ir sekojošas problēmas, ar kurām Tev nācās saskarties pēc došanās prom no bērnu nama/ audžuģimenes? Savu vērtējumu, lūdzu, sniedz par katru no tām!

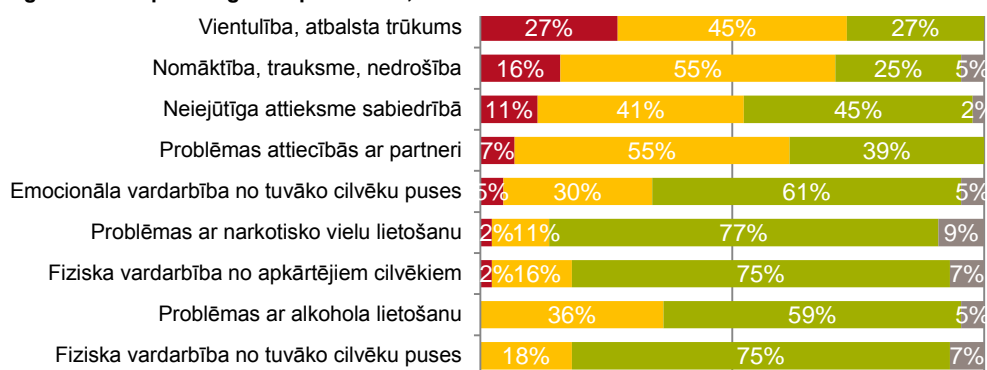
Bāze: Jaunieši pēc ārpusģimenes aprūpes, n=44*

- Ļoti nozīmīga problēma
- Neviennozīmīgs vērtējums
- Pavisam nenozīmīga problēma
- Nezinu/ Grūti pateikt

Ar pamatvajadzībām, ikdienas jautājumu risināšanu saistītās problēmas

Personīgas sociāl – psiholoģiskas problēmas, vardarbība

Abu grupu jauniešu atbilžu salīdzinājums atklāj pašreiz ārpus ģimenes aprūpē esošo jauniešu salīdzinoši lielāko optimismu, kas izteikti mazinās, saskaroties ar patstāvīgas dzīves realitāti, kad pieaug problēmas gan atrisināt ar fiziskām ikdienas pamatvajadzībām saistītus jautājumus, gan arī atbalsta trūkums un nepieciešamība vienpersoniski uzņemties atbildību par savu dzīvi, ko pašsaprotami pavada nomāktība, trauksme un nedrošība (sk. att. 2.4.2c.).

Attēls 2.4.2c.

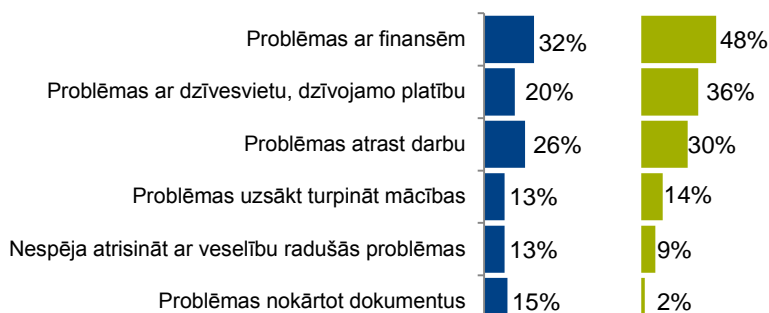
Problēmu nozīmīguma vērtējums

Bāze: Visi respondenti, 'n' skatīt grafikā

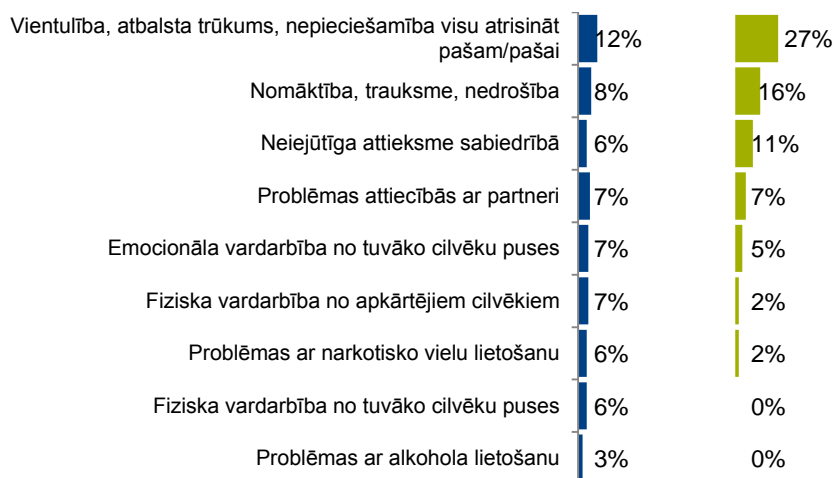
Ļoti nozīmīgas problēmas

■ Jaunieši ārpusģimenes aprūpē, n=107
 ■ Jaunieši pēc ārpusģimenes aprūpes, n=44*

Ar pamatvajadzībām, ikdienas jautājumu risināšanu saistītās problēmas

Personīgas sociāl – psiholoģiskas problēmas, vardarbība

2.5. Drošumspējas determinanti: atbalsta avoti problēmsituācijās jauniešiem ārpusģimenes aprūpē un patstāvīgā dzīvē

Domājot par brīžiem, kad rodas kādas problēmas vai sarežģījumi, ievērojami lielākā daļa (vairāk kā 80%) abu grupu jauniešu atzīmējuši, ka meklētu palīdzību. To, ka sarežģījumus mēģinātu risināt tikai paši saviem spēkiem norādījuši 7% jauniešu, kuri šobrīd atrodas ārpusģimenes aprūpē un nedaudz vairāk – 11% jauniešu, kuri dzīvo pastāvīgi (sk. att. 2.5.1.).

Jauniešiem, kuri atrodas ārpusģimenes aprūpē, tieši šo iestāžu darbinieki būtu pirmie, pie kuriem vērstos pēc palīdzības (32%), katrs piektais šīs grupas jaunietis (20%) sarežģījumu gadījumā meklētu draugu palīdzību un 10-15% aptaujāto meklētu atbalstu pie brāļiem, māsām vai citiem tuvākajiem radniekiem.

Patstāvīgi dzīvojošie jaunieši visbiežāk palīdzību pirmkārt lūgtu draugiem (27%). Dažādus citus avotus, kur meklētu palīdzību, minējuši mazāk kā 15% šīs grupas jauniešu.

Attēls 2.5.1.

Griešanās pēc palīdzības problemātiskās situācijās

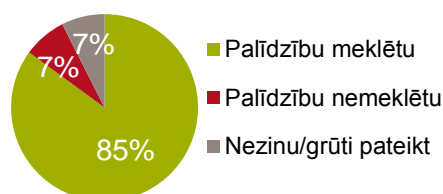
Q09_1. Ja Tev šobrīd dzīvē rodas sarežģījumi, kam tu vistīcāmāk lūgsi palīdzību pirmajam?

Q09_2. Pie kā Tu vēl griezties pēc palīdzības?***

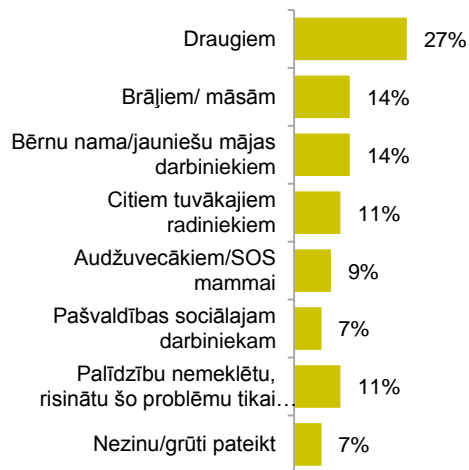
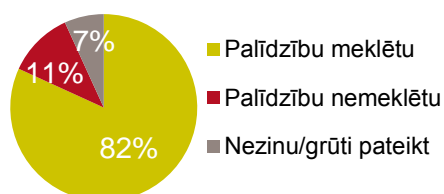
***Vairākatbilžu jautājums, $\Sigma > 100\%$

Bāze: Visi respondenti, 'n' skatīt grafikā

Jaunieši ārpusģimenes aprūpē,
n=107

Jaunieši pēc ārpusģimenes
aprūpes, n=44*

Domājot par situācijām, ar kurām nāksies saskarties, uzsākot patstāvīgu dzīvi, jaunieši, kuri šobrīd ir ārpusģimenes aprūpē, visbiežāk kā galveno palīdzības sniedzēju minējuši pašvaldības sociālo darbinieku – pie šī speciālista primāri grieztos gan problēmu ar dzīvesvietu un iekļaušanos darba tirgū, gan arī jautājumu ar dzīvesvietu risināšanai un dokumentu kārtošanai (sk. att. 2.5.2.).

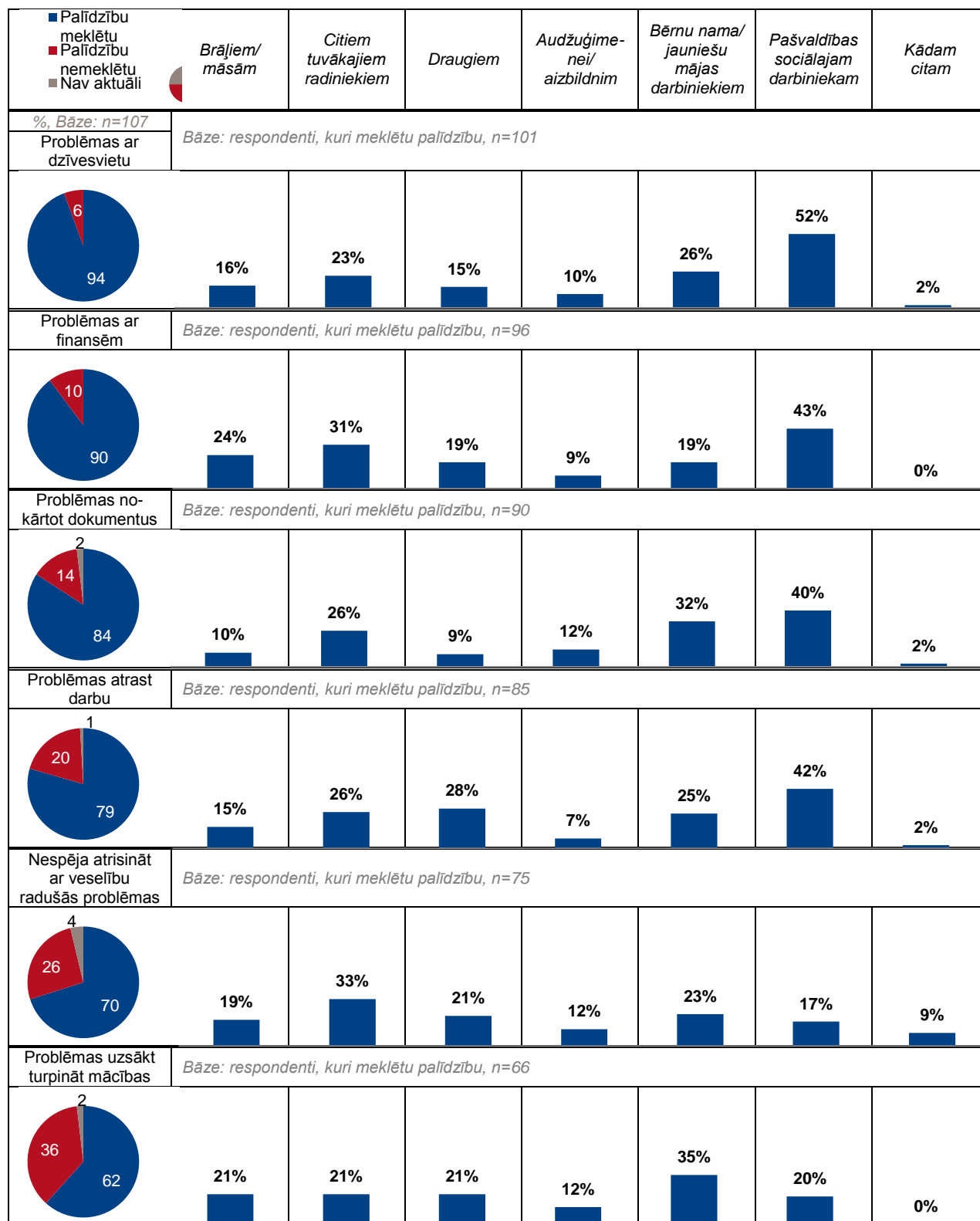
Potenciālie atbalsta avoti problēmsituācijās: jaunieši ārpusģimenes aprūpē

Q18. Kam Tu lūgtu atbalstu šo problēmu risināšanai pēc došanās prom no ārpusģimenes aprūpes iestādes/audžuģimenes? Lūdzu, sniedz vērtējumu par katru no problēmām!

%, Vairākatbilžu jautājums, $\Sigma > 100\%$

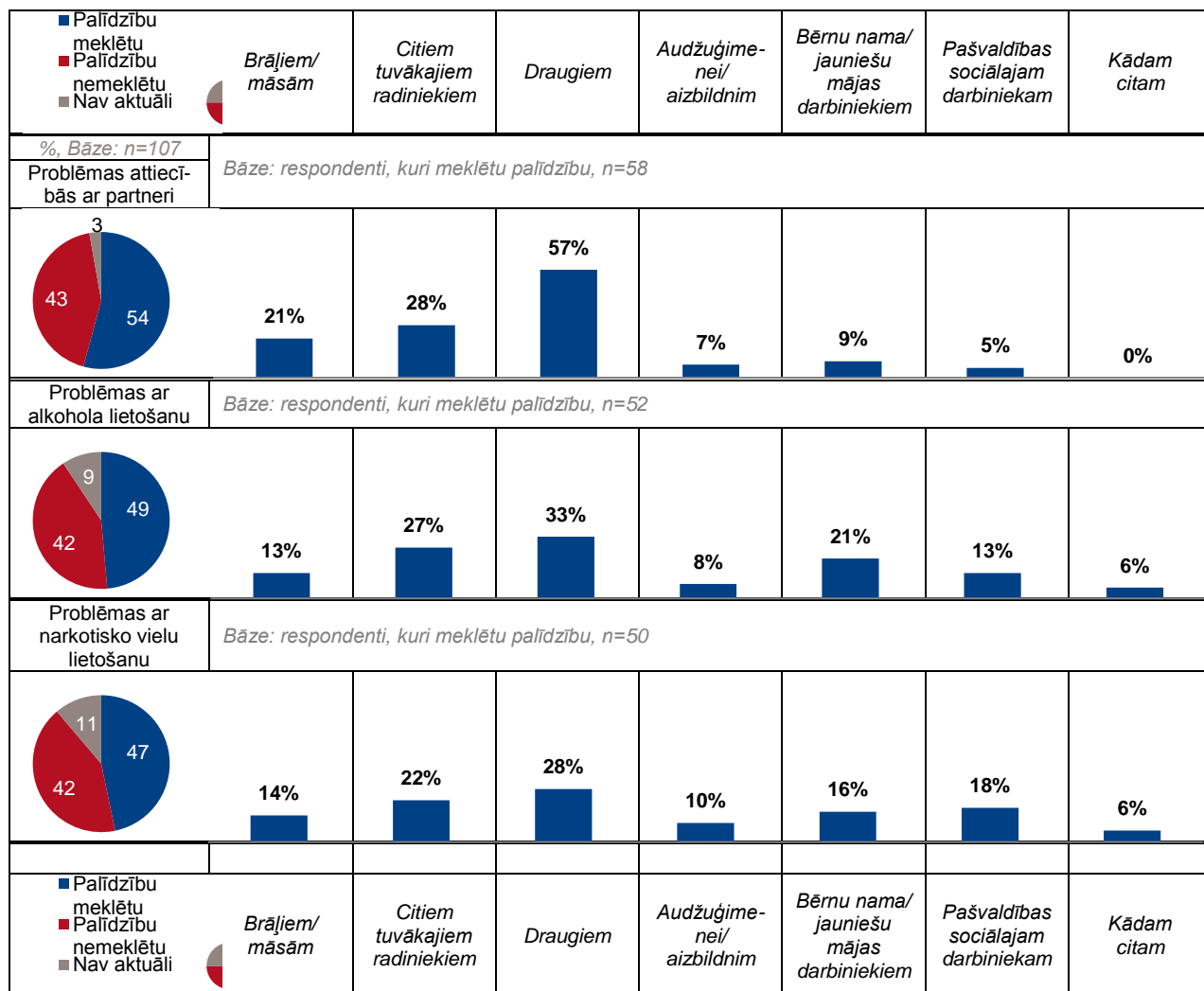
Bāze: Jaunieši ārpusģimenes aprūpē, n=107

Ar pamatvajadzībām, ikdienas jautājumu risināšanu saistītas problēmas:

Personīgās sociāl – psiholoģiskas, emocionālas problēmas, vardarbība

<ul style="list-style-type: none"> ■ Palīdzību meklētu ■ Palīdzību nemeklētu ■ Nav aktuāli 	Brāļiem/ māsām	Citiem tuvākajiem radniekiem	Draugiem	Audzūgime- nei/ aizbildnim	Bērnu nama/ jauniešu mājas darbiniekiem	Pašvaldības sociālajam darbiniekam	Kādam citam
%, Bāze: n=107 Vientulība, atbalsta trūkums Bāze: respondenti, kuri meklētu palīdzību, n=75							
	31%	35%	44%	7%	17%	5%	0%
Nomāktība, trauksme, nedrošība Bāze: respondenti, kuri meklētu palīdzību, n=68							
	25%	31%	46%	4%	19%	9%	4%
Fiziska vardarbība no apkārtējiem cilvēkiem Bāze: respondenti, kuri meklētu palīdzību, n=68							
	16%	18%	38%	1%	13%	26%	15%
Neiejūtīga attieksme sabiedrībā Bāze: respondenti, kuri meklētu palīdzību, n=65							
	23%	28%	42%	6%	17%	9%	0%
Fiziska vardarbība no tuvāko cilvēku puses Bāze: respondenti, kuri meklētu palīdzību, n=62							
	15%	18%	27%	5%	18%	35%	8%
Emocionāla vardarbība no tuvāko cilvēku puses Bāze: respondenti, kuri meklētu palīdzību, n=61							
	13%	25%	34%	7%	21%	25%	2%
<ul style="list-style-type: none"> ■ Palīdzību meklētu ■ Palīdzību nemeklētu ■ Nav aktuāli 	Brāļiem/ māsām	Citiem tuvākajiem radniekiem	Draugiem	Audzūgime- nei/ aizbildnim	Bērnu nama/ jauniešu mājas darbiniekiem	Pašvaldības sociālajam darbiniekam	Kādam citam

Dati rāda, ka sociālais darbinieks kā galvenā atbalsta persona ir nozīmīgam īpatsvaram jauniešu, kuri pētījuma īstenošanas laikā jau dzīvo patstāvīgi – risinot jautājumus, kas saistīti ar dzīvesvietu, kā arī kārtojot dažādus dokumentus.

Saskaņā ar pētījuma rezultātiem, arī pēc ārpusģimenes aprūpes beigšanās bērnu nama vai jauniešu mājas darbinieki ieņem būtisku lomu jauno cilvēku dzīvēs. Pie šiem speciālistiem patstāvīgi dzīvojošie jaunieši griežas, ja radušies sarežģījumi ar mācībām vai kādas veselības problēmas. Nenoliedzami, dažādu problēmsituāciju risināšanā, kuras saistītas gan arī ikdienas jautājumiem, gan arī sociālpsiholoģiskiem sarežģījumiem nozīmīgāko atbalsta lomu ieņem jauniešu draugi (sk. att. 2.5.3.).

Pašreizējie atbalsta avoti problēmsituācijās: jaunieši pēc ārpusģimenes aprūpes

Q18. Kam Tu lūdzi/lūdz atbalstu problēmu risināšanai pēc došanās prom no ārpusģimenes aprūpes iestādes/audžuģimenes?

Lūdzu, sniedz vērtējumu par katru no problēmām!

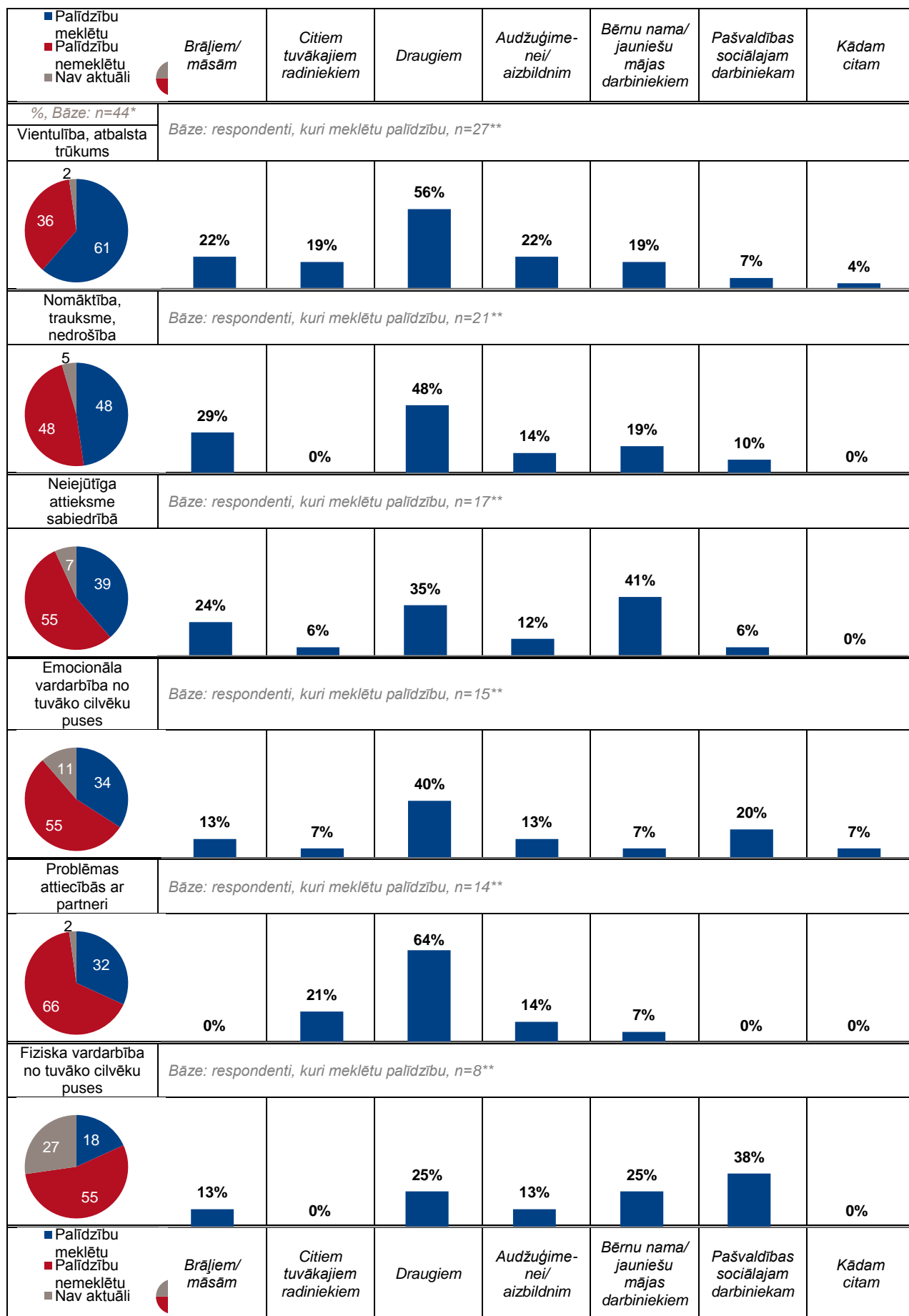
%, Vairākatbilžu jautājums, $\Sigma > 100\%$

Bāze: Jaunieši pēc ārpusģimenes aprūpes, n=44*

Ar pamatvajadzībām, ikdienas jautājumu risināšanu saistītas problēmas:

	Palīdzību meklētu	Brāļiem/māsām	Citiem tuvākajiem radniekiem	Draugiem	Audzūģimenei/aizbildnim	Bērnu nama/jauniešu mājas darbiniekiem	Pašvaldības sociālajam darbiniekam	Kādam citam
Problēmas ar dzīvesvietu	73	9%	22%	19%	13%	25%	53%	0%
Bāze: respondenti, kuri meklētu palīdzību, n=32*								
Problēmas ar finansēm	68	20%	20%	37%	20%	20%	33%	0%
Bāze: respondenti, kuri meklētu palīdzību, n=30*								
Problēmas nokārtot dokumentus	64	0%	21%	7%	4%	46%	43%	0%
Bāze: respondenti, kuri meklētu palīdzību, n=28**								
Problēmas atrast darbu	50	9%	14%	55%	18%	41%	9%	0%
Bāze: respondenti, kuri meklētu palīdzību, n=22**								
Problēmas uzsākt turpināt mācības	45	10%	15%	30%	15%	65%	0%	0%
Bāze: respondenti, kuri meklētu palīdzību, n=20**								
Nespēja atrisināt ar veselību radušās problēmas	39	12%	29%	18%	29%	41%	18%	12%
Bāze: respondenti, kuri meklētu palīdzību, n=17**								

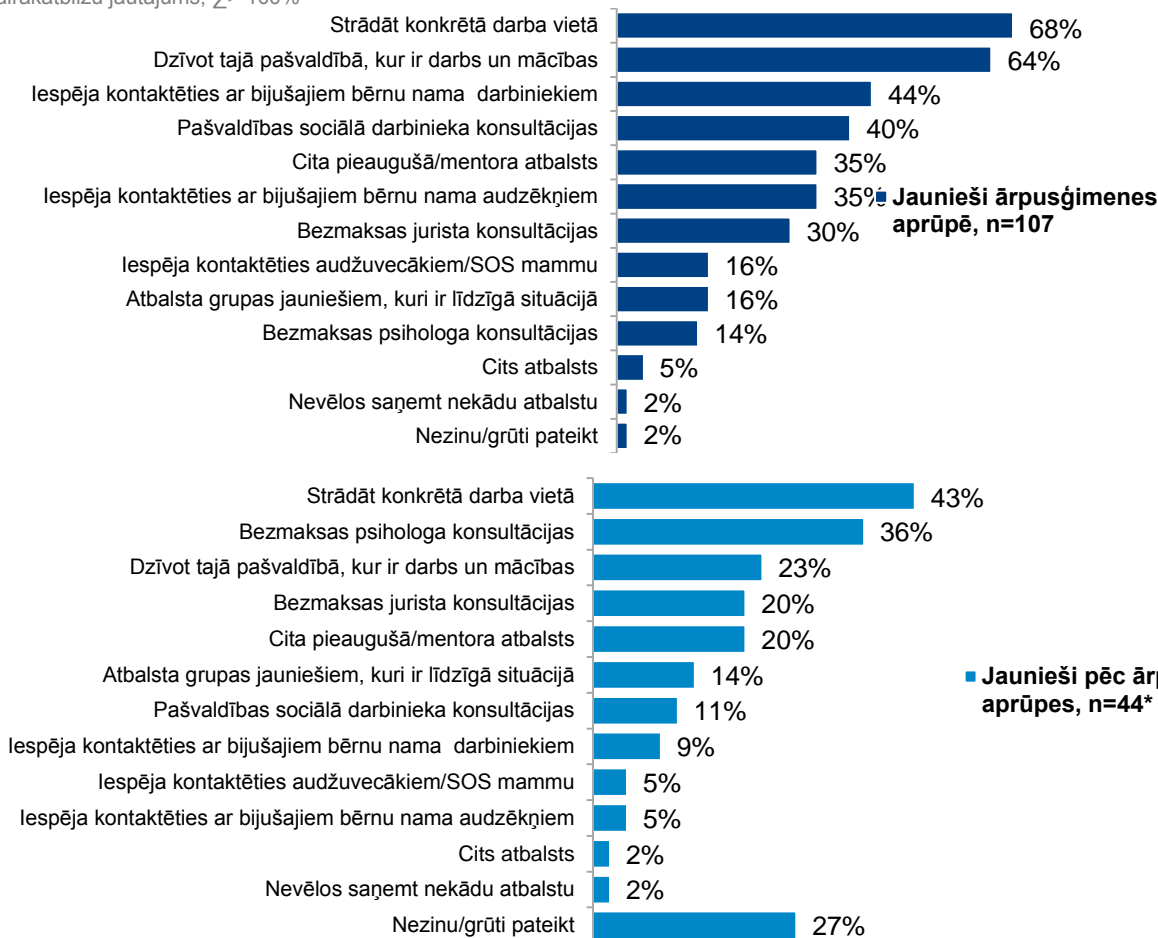
Personīgās sociāl – psiholoģiskas, emocionālas problēmas, vardarbība:

<ul style="list-style-type: none"> ■ Palīdzību meklētu ■ Palīdzību nemeklētu ■ Nav aktuāli 	Brāļiem/māsām	Citiem tuvākajiem radniekiem	Draugiem	Audzūgimenei/aizbildnim	Bērnūnāmajai/jauniešu mājas darbiniekiem	Pašvaldības sociālajam darbiniekam	Kādam citam
%, Bāze: n=44* Problēmas ar alkohola lietošanu		Bāze: respondenti, kuri meklētu palīdzību, n=7**					
	0%	29%	57%	29%	0%	0%	0%
Fiziska vardarbība no apkārtējiem cilvēkiem		Bāze: respondenti, kuri meklētu palīdzību, n=7**					
	14%	14%	14%	0%	14%	57%	0%
Problēmas ar narkotisko vielu lietošanu		Bāze: respondenti, kuri meklētu palīdzību, n=5**					
	0%	20%	20%	20%	20%	20%	0%
<ul style="list-style-type: none"> ■ Palīdzību meklētu ■ Palīdzību nemeklētu ■ Nav aktuāli 	Brāļiem/māsām	Citiem tuvākajiem radniekiem	Draugiem	Audzūgimenei/aizbildnim	Bērnūnāmajai/jauniešu mājas darbiniekiem	Pašvaldības sociālajam darbiniekam	Kādam citam

Vēlamais atbalsts pēc patstāvīgas dzīves uzsākšanas

Q21.b. Kādu atbalstu Tu vēlētos saņemt?

%, Vairākatbilžu jautājums, $\Sigma > 100\%$

Bāze: Visi respondenti, 'n' skatīt grafikā

Saņemtais atbalsts pēc patstāvīgas dzīves uzsākšanas : jaunieši pēc ārpusģimenes aprūpes

Q21.a Kādu atbalstu Tu šobrīd saņem?

%, Vairākatbilžu jautājums, $\Sigma > 100\%$

Bāze: Jaunieši pēc ārpusģimenes aprūpes, n=44*

Aptaujas dati atklāj visai zemo informētības par jauniešu organizācijām līmeni pēc ārpusģimenes aprūpes beigšanās patstāvīgi dzīvojošo jauniešu vidū.

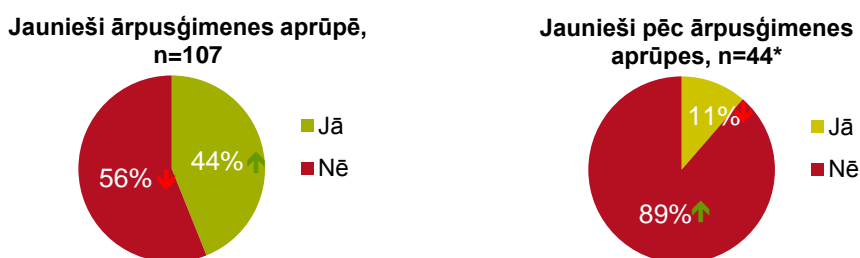
Ja no jauniešiem, kuri pētījuma īstenošanas laikā atradās ārpusģimenes aprūpē, kopumā 44% norādīja, ka zina kādu organizāciju, kura aizstāv bērnu un jauniešu intereses un tiesības, tad no patstāvīgi dzīvojošiem jauniešiem to, ka zina šādas organizācijas, minēja vien katrs desmitais jauniešis (sk. att. 2.5.6.).

Attēls 2.5.6.

Informētība par jauniešu intereses, tiesības aizstāvošām organizācijām

Q22. Vai Tu zini kādu organizāciju, kura aizstāv bērnu un jauniešu, t.sk., to jauniešu no ārpusģimenes aprūpes iestādēm (bērnu namiem), tiesības?

Bāze: Visi respondenti, 'n' skatīt grafikā

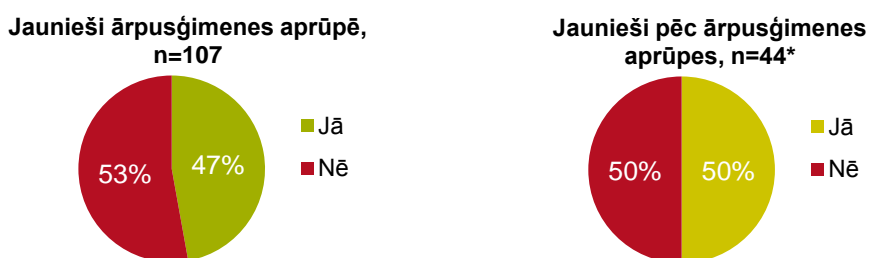
Dati rāda, ka pētījuma dalībniekiem bijis visai atšķirīgs viedoklis par iesaistīšanos organizācijā, kas īsteno atbalsta pasākumus jauniešiem pirms un pēc ārpusģimenes aprūpes beigšanās (sk. att. 2.5.7.).

Attēls 2.5.7.

Ieinteresētība pievienoties organizācijai, kas īsteno atbalsta pasākumus jauniešiem pirms un pēc ārpusģimenes aprūpes beigšanās

Q23. Vai Tu vēlētos pievienoties organizācijai, kas veicinātu dažādu atbalsta pasākumu īstenošanu jauniešiem pirms un pēc ārpusģimenes aprūpes beigšanās?

Bāze: Visi respondenti, 'n' skatīt grafikā

Aptuveni puse no jauniešiem abās mērķgrupās izrādījuši interesi, kamēr aptuveni tikpat daudz – bijuši skeptiski noskaņoti, atzīmējot, ka šāda veida organizācijai nevēlas pievienoties.

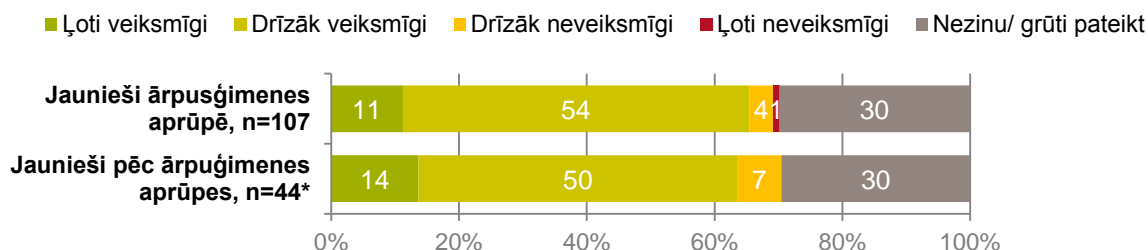
Neskatoties uz kopumā sarežģīto situāciju, dažādām problēmām, ar kurām varētu nākties vai nākas saskarties pēc ārpusģimenes aprūpes beigšanās, jaunieši ir kopumā drīzāk pozitīvi noskaņoti par nākotni. Vismaz viens no desmit aptaujas dalībniekiem uzskata, ka viņu dzīve nākotnē veidosies ļoti pozitīvi un aptuveni puse respondentu abās grupās uz nākotni raugās drīzāk pozitīvi. Tiesa, jāņem vērā, ka gandrīz 30% aptaujāto jauniešu, kuri šobrīd atrodas ārpusģimenes aprūpē, un tikpat liels īpatsvars to, kuri šobrīd jau dzīvo patstāvīgi pēc ārpusģimenes aprūpes, atturējušies paust konkrētu viedokli šajā jautājumā (sk. att. 2.5.8.).

Attēls 2.5.8.

Viedoklis par turpmākās dzīves kvalitāti un nākotnes izredzēm

Q24. Ņemot vērā līdzšinējo pieredzi un lūkojoties nākotnē, kā Tu domā, cik veiksmīgi Tava dzīve veidosies turpmāk?
%

Bāze: Visi respondenti, 'n' skatīt grafikā;

Jauniešu salīdzinoši pozitīvo viedokli par savu dzīves kvalitāti un nākotnes izredzēm, nenoliedzami, ietekmē arī viņu drošības izjūta. Dati rāda, ka vairāk kā 40% no jauniešiem, kuri šobrīd ir ārpusģimenes aprūpē, atzinuši, ka jūtas drīzāk droši un pārliecināti par savu nākotni, aptuveni trešā daļa pētījuma dalībnieku snieguši viduvēju vērtējumu, bet salīdzinoši tikai viens no sešiem aptaujas dalībniekiem uzsvēris, ja jūtas nedroši un nepārliecināti, domājot par nākotni (sk. att. 2.5.9.).

Attēls 2.5.9.

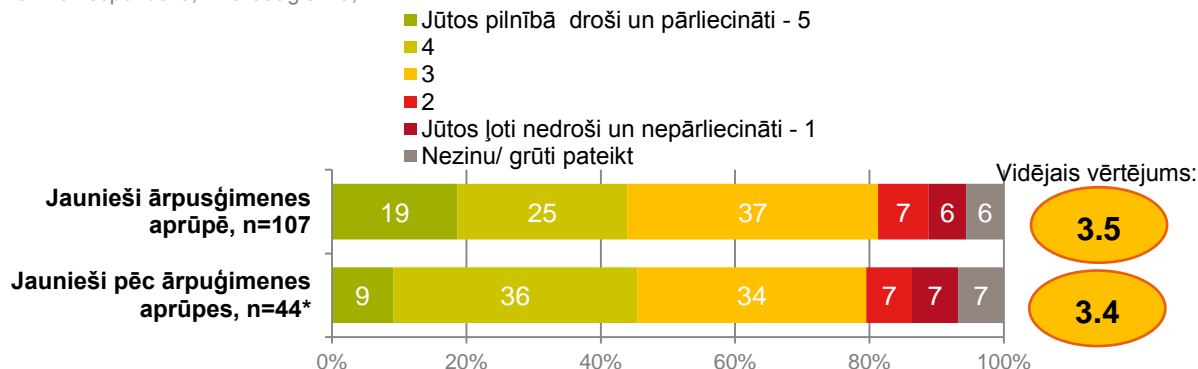
Drošība un pārliecība par nākotni

Q19. Domājot par laiku, kad Tev nāksies doties prom no ārpusģimenes aprūpes iestādes, vai Tu jūties droši un pārliecināti par savu nākotni?/ Domājot par savu dzīvi šobrīd, kad esi devies prom no bērnu nama/audžuģimenes, vai Tu jūties droši un pārliecināti par savu nākotni?

Savu vērtējumu sniedz 5 punktu skalā, kur 1 nozīmē, ka jūties ļoti nedroši un nepārliecināti, bet 5 – ka jūties pilnībā droši un pārliecināti.

%

Bāze: Visi respondenti, 'n' skatīt grafikā;

Lai arī patstāvīgi dzīvojošie jaunieši savā vērtējumā bijuši nedaudz atturīgāki un kopumā tikai 9% norādījuši, ka jūtas pilnībā droši un pārliecināti par savu nākotni (salīdzinoši pašreiz

ārpusģimenes aprūpē dzīvojošo vidū pilnībā droši par nākotni jūtas 19%), arī šajā grupā vairāk kā 40% aptaujas dalībnieku ir kopumā optimisti noskaņoti un droši par savu nākotni.

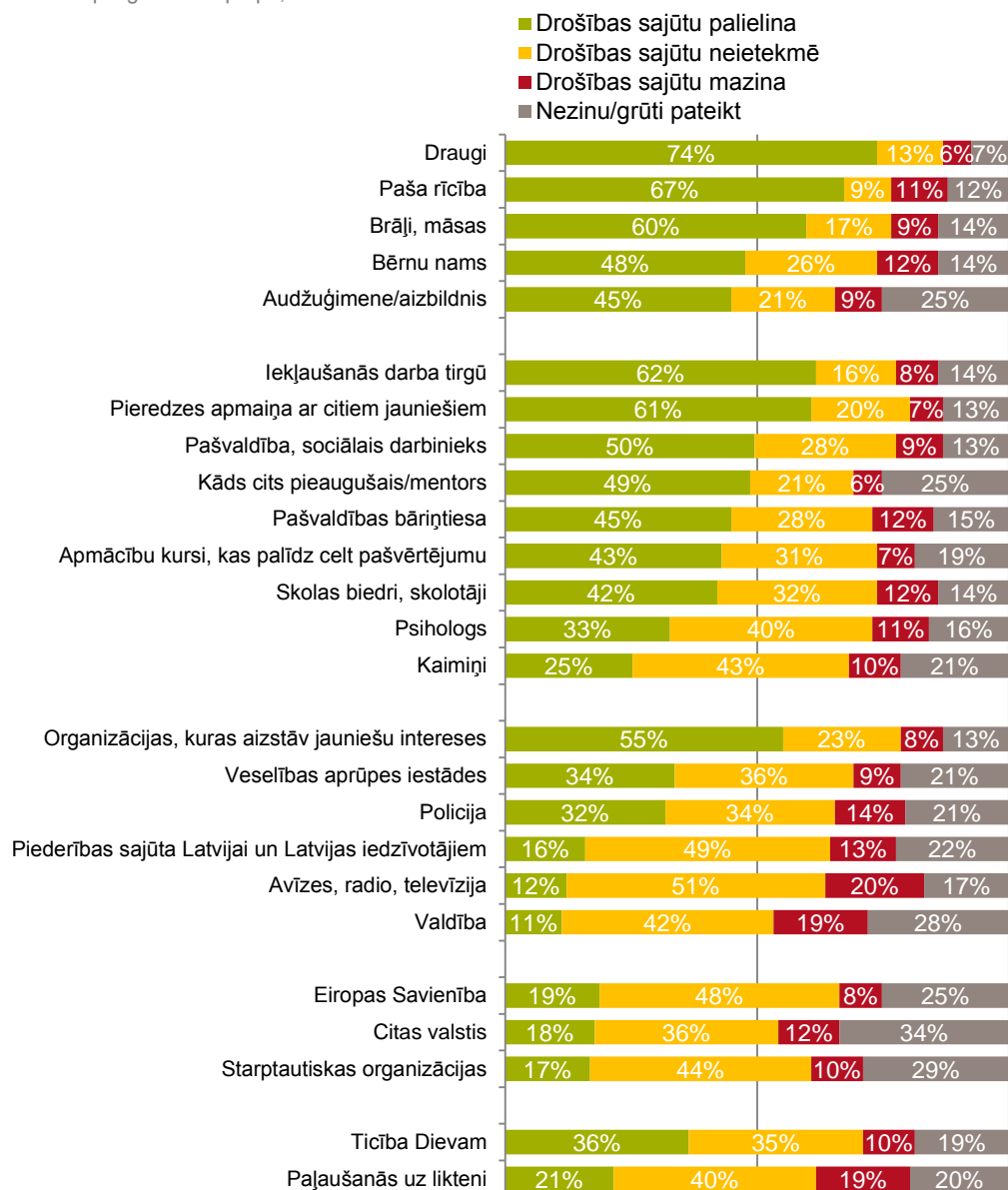
Attēls 2.5.10a.

Viedoklis par drošības sajūtu ietekmējošiem faktoriem: jaunieši ārpusģimenes aprūpē

Q20. Kas varētu palielināt Tavu drošības sajūtu par laiku, kad Tev būs jānodarbojas prom no bērnu nama/ audžuģimenes? Savu vērtējumu, lūdzu, sniedz par katru no sekojošiem aspektiem!

%

Bāze: Jaunieši ārpusģimenes aprūpē, n=107

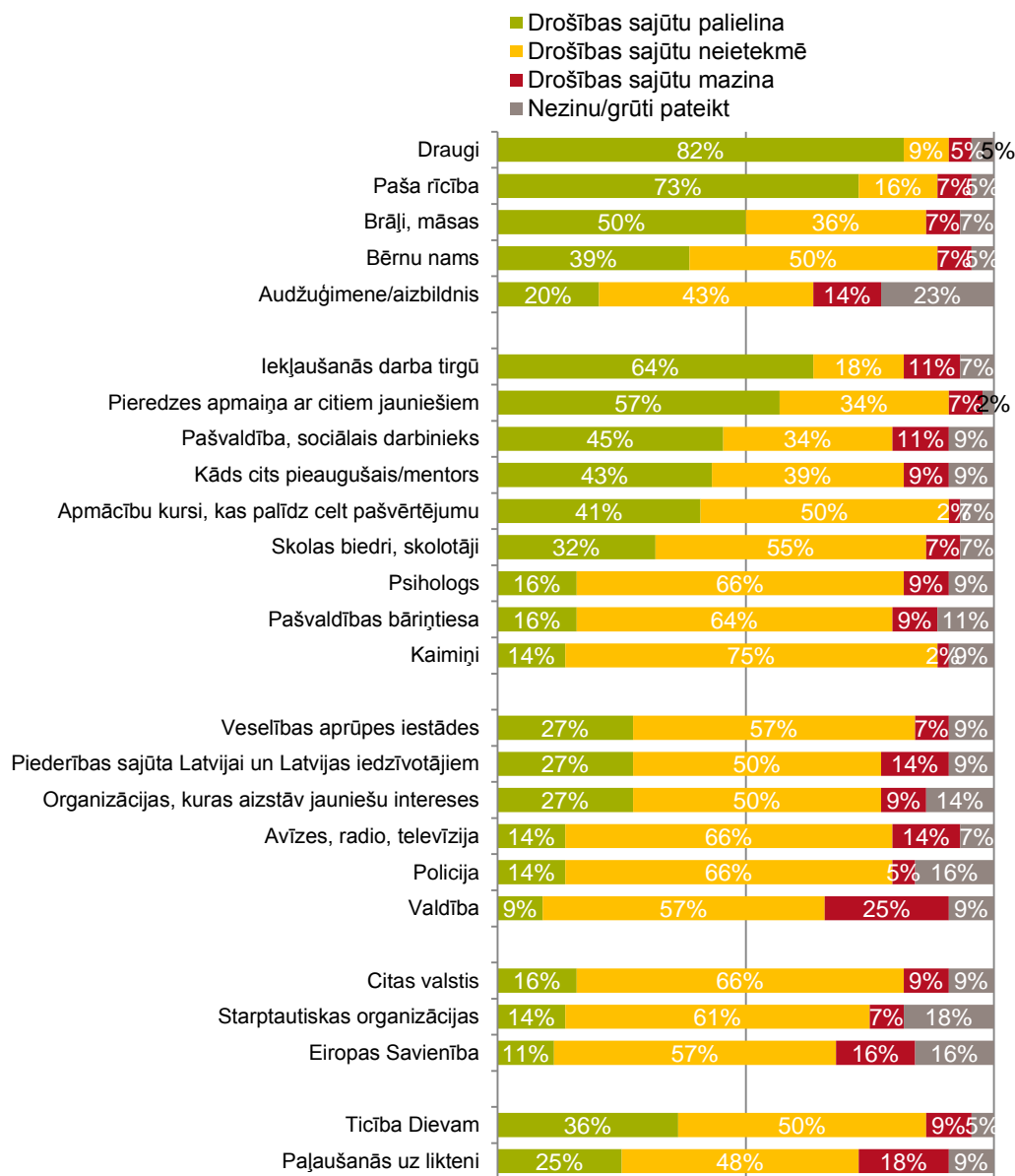

Viedoklis par drošības sajūtu ietekmējošiem faktoriem: jaunieši pēc ārpusģimenes aprūpes

Q20. Kas palielina Tavu drošības sajūtu, domājot par savu dzīvi šobrīd, kad esi devies prom no bērnu nama/audžuģimenes? Savu vērtējumu, lūdzu, sniedz par katru no sekojošiem aspektiem!

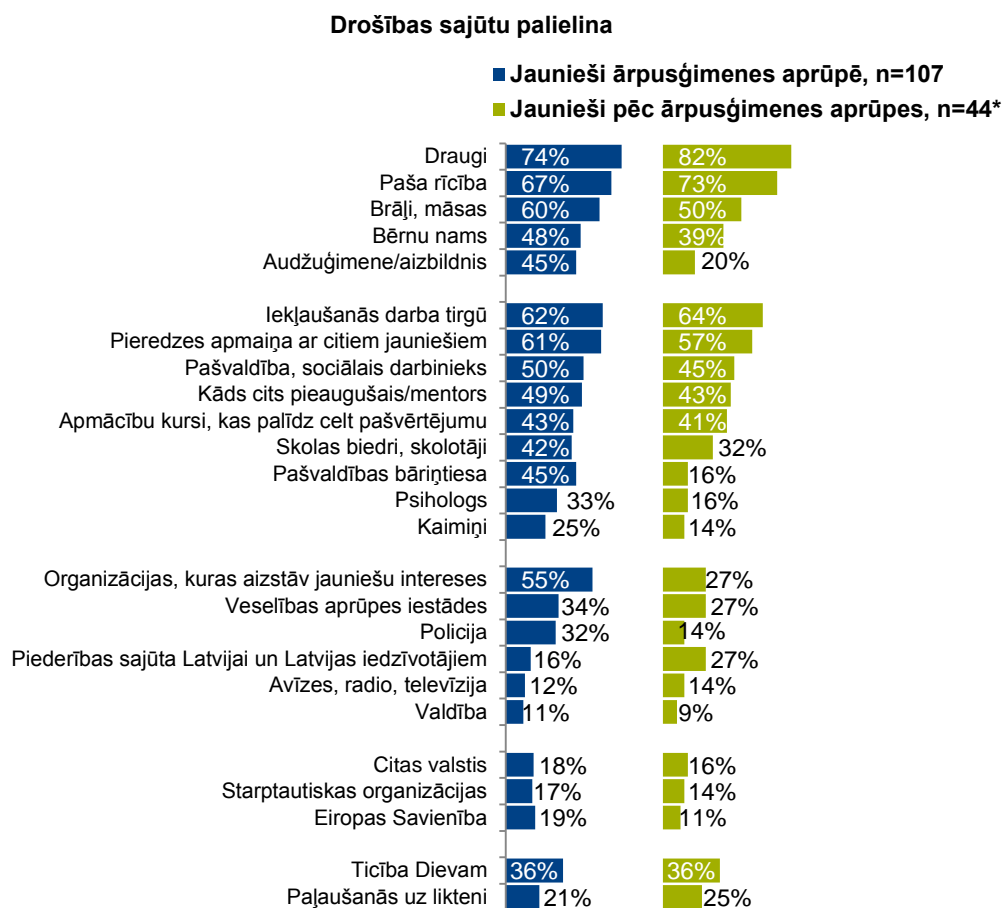
%

Bāze: Jaunieši pēc ārpusģimenes aprūpes, n=44*

Jauniešu drošumspēju veicinošie faktori

Bāze: Visi respondenti, 'n' skatīt grafikā

Secinājumi un rekomendācijas

Raksturojums, pamatojums	Pamatojums saskaņā ar pētījuma rezultātiem	Kādu atbalstu vēlētos saņemt?	Kādu atbalstu saņem?
<p>Izteikti pretrunīga, nekritiski izvērtēta pieeja situācijas novērtējumā:</p> <ul style="list-style-type: none"> - jaunieši ir kopumā optimistiski noskaņoti, apmierināti ar dzīvi - tajā pašā laikā viņi ieguvuši vien salīdzinoši zemu izglītības līmeni, daļa nestrādā un negūst ienākumus. 	<p><u>Subjektīvā apmierinātība:</u></p> <p>Novērtējot savu pašreizējo dzīvi, abu grupu jaunieši bijuši kopumā vidēji, drīzāk vairāk apmierināti, nekā neapmierināti ar savu pašreizējo dzīvi - apmierināti ar dzīvi (summējot atbildes ‘5’ un ‘4’) – 59% pašreiz aprūpē esošo jauniešu un 4% - patstāvīgi dzīvojošo jauniešu.</p> <p>Faktiskā situācija saskaņā ar jauniešu atbildēm:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zems izglītības līmenis - gandrīz puse (46%) patstāvīgi dzīvojošo jauniešu ieguvuši tikai pamatzglītību (t.sk. 7% - tikai sākumskolas izglītību) • Vāja iesaiste izglītībā un nodarbinātībā - 25% no jauniešiem pēc ārpusģimenes aprūpes, kuri šobrīd dzīvo patstāvīgi, nestrādā un nemācās. • Drīzāk kritiska ekonomiskā situācija - kopumā 14% patstāvīgi dzīvojošo jauniešu nav nekādu ienākumu, bet 18% mēneša ienākumu apjoms nepārsniedz 205 EUR • Līdz ar to - ļoti ierobežotas iespējas - ne tikai lai attīstītu kultūras kapitālu (25% jauniešiem nepietiek ienākumu, lai apmeklētu kultūras pasākumus, kvalitatīvi pavadītu brīvo laiku), bet arī - lai iegūtu izglītību un parūpētos par savu veselību. 	<p>Atbalsts nodarbinātības veicināšanai – strādāt konkrētā darbavietā (vēlētos 68% no pašreiz aprūpē esošiem un 43% no jauniešiem pēcaprūpes periodā), kā arī dzīvot pašvaldībā, kur ir mācību un darba iespējas (attiecīgi: 64% un 23%)</p> <p>Bezmaksas psihologa konsultācijas – 2. biežāk minētais vēlamais atbalsta veids pēcaprūpes periodā (36%)</p>	<p>Kā norādījuši patstāvīgā dzīvē dzīvojošie jaunieši – lielākoties šobrīd saņem mikro līmeņa atbalstu – iespēju kontaktēties ar ārpusģimenes aprūpes iestādes darbiniekiem un audzēkņiem.</p> <p>Tikai katrs ceturtais ir saņēmis kādas citas pieaugušas personas – mentora atbalstu, iespēju strādāt konkrētā darbavietā.</p> <p>Kopumā tikai 7% jauniešu norādījuši, ka viņiem ir iespēja dzīvot pašvaldībā, kur tiek nodrošinātas izglītības un darba iespējas, kaut to kā vēlamu atbalsta veidu minējuši 23% aptaujāto patstāvīgi dzīvojošo</p>

			jauniešu.
--	--	--	-----------

Rekomendācijas

Domājot par situācijas pozitīvām izmaiņām un jauniešu iekšējās un ārējās drošumspējas stiprināšanu, šī pētījuma rezultāti apstiprina jau iepriekš veikto pētījumu rekomendāciju pamatojamību, t.sk., Asociācijas „SOS bērnu ciemati Latvija” pētījuma „Patstāvīgas dzīves uzsākšana pēc ārpusģimenes aprūpes” noslēgumā izvirzītos ieteikumus:

- A. Lai gatavošanās posms patstāvīgai dzīvei noritētu veiksmīgāk, jaunieši pret to attiektos atbildīgāk, tiek rekomendēts:
- Pārejas posmā 6 – 12 mēnešus pirms patstāvīgas dzīves uzsākšanas piedāvāt iespēju piesaistīt mentoru/atbalsta personu, kura turpinās jauni atbalstīt arī pēc došanās prom no ārpusģimenes aprūpes iestādes.
 - Kopā ar jauniem sastādīt individuālās attīstības plānu, kurā tiek iekļauti pārejas periodā nepieciešamie atbalsta pasākumi.
 - Nodrošināt regulāru informācijas apmaiņu ar bijušās ārpusģimenes aprūpes iestādes darbiniekiem, iespējams, deliģējot vienu personu, kura uzturēs regulārus kontaktus ar jauniešiem, kuri devušies prom no iestādes.
 - Veicināt iespēju konsultēties ar pašvaldības speciālistiem, sociālajiem darbiniekiem, ar kuriem nāksies sadarboties pēc došanās prom no ārpusģimenes aprūpes iestādes.
 - Izvērtēt iespēju organizēt atbalsta grupas – gan psiholoģiskajam atbalstam, gan praktisku iemaņu apguvei, lai labāk sagatavotos patstāvīgai dzīvei.
- B. Lai gatavošanās posms patstāvīgai dzīvei noritētu veiksmīgāk, jaunieši pret to attiektos atbildīgāk, tiek rekomendēts:
- Nodrošināt tuvākās piesaistes personas - mentora/atbalsta personas pieejamību 6 – 12 mēnešus pēc došanās prom no ārpusģimenes aprūpes, kurš sākotnēji iesaistītos dažādās jaunieša aktivitātēs, t.sk., sniegtu arī atbalstu jauniem sadarbības veidošanā ar pašvaldības speciālistiem.
 - Turpināt iestādē iesākto darbu pirms patstāvīgas dzīves uzsākšanas, īstenojot tikšanās ar sociālo darbinieku pēc individuāli izstrādāta plāna.
 - Izvērtēt iespēju organizēt atbalsta grupas – gan psiholoģiskajam atbalstam, gan praktisku iemaņu apguvei, lai labāk sagatavotos patstāvīgai dzīvei.
 - Izvērtēt iespēju bāreņiem un bez vecāku gādības palikušajiem bērniem segt veselības aprūpes izdevumus, vai noteikt atvieglojumus līdz 24 gadu vecumam, iekļaut to personu kategorijās, kuras tiks apdrošinātas.
 - Nepieciešams izvērtēt iespēju atbalsta pakalpojumu tīkla izveidošanai pašvaldībās, piemēram, „vienas pieturas punkts” (pieejamas speciālistu konsultācijas, atbalsta grupas), centri jaunajām māmiņām/vecākiem.
- C. Izglītības veicināšanai:
- Nodrošināt mentora atbalstu mācību grūtībās
 - Pilnveidot iespēju bāreņiem un bez vecāku gādības palikušajiem bērniem saņemt augstākas izglītības pakalpojumus bez maksas,
 - Ārpusģimenes aprūpes vietām veidot starpinstitucionālu sadarbību ar izglītības iestādēm kā kopienu centriem.
- D. Veiksmīgākai iesaistei darba tirgū:

- Izstrādāt programmu jauniešiem, kuri devušies prom no ārpusģimenes aprūpes veiksmīgākai integrācijai darba tirgū, kurā tiktu ietverti pasākumi un to finansiāls atbalsts, t.sk.,
 - Pieredzes darba tirgū iegūšanai – atbalsts dalībai ēnu dienās, brīvprātīgajā darbā,
 - Mentora atbalsts veiksmīgu darba gaitu uzsākšanai,
 - Subsidētu darbavietu pieejamība,
 - Jauniešu nodarbinātības iespējas vasarā,
 - Makro līmenī – sociālās uzņēmējdarbības veicināšana.

3. Pielikums

1. Pielikums.

Respondentu sociāldemogrāfiskais profils: kopējā izlase (n=151)

	Skaitis	%
<i>Visi</i>	151	100
VECUMS		
16-18 g.v.	87	58
19-24 g.v.	64	42
DZIMUMS		
Sieviete	85	56
Vīrietis	66	44
TAUTĪBA		
Latvietis/-e	114	75
Cita tautība	37	25
IEGŪTĀ IZGLĪTĪBA		
Sākumskolas izglītība	28	19
Pamatizglītība	80	53
Vidējā, vidējā speciālā izglītība	39	26
Augstākā izglītība	4	3
PAŠREIZĒJĀ AKTIVITĀTE		
Mācās un strādā	22	15
Mācās, nestrādā	98	65
Strādā, nemācās	18	12
Nemācās un nestrādā	13	9
DZĪVESVIETA		
Atrodas ārpusģimenes aprūpē	107	71
Dzīvo patstāvīgi	44	29
DZĪVESVIETA (ĀRPUSĢIMENES APRŪPES FORMA)		
Bērnu nams	66	62
Cita ārpusģimenes aprūpes forma	41	38
DZĪVESVIETAS TERITORIĀLAIS TIPS		
Rīga	41	27
Cita liela pilsēta	49	32
Citur Latvijā	55	36
Ārpus Latvijas	6	4
PIRMREIZĒJĀ NONĀKŠANA ĀRPUSĢIMENES APRŪPĒ		
Pirmsskolas vecums (0-6 g.v.)	35	33
Sākumskolas vecums (7-12 g.v.)	28	26
Pamatskolas vecums (13-17 g.v.)	37	35
Nav atbildes	7	7
VECUMS, UZSĀKOT PATSTĀVĪGU DZĪVI		
Pirms pilngadības sasniegšanas (līdz 18 g.v.)	5	11
Sasniedzot pilngadību (18 -19 g.v.)	28	64
Vēlāk (20 - 24 g.v.)	11	25
IENĀKUMU SUMMA		
Ienākumu nav vispār	23	15
Līdz 64.00 EUR	39	26
64.01 - 205.00 EUR	37	25
205.01 - 425.00 EUR	28	19
425.01 EUR un vairāk	22	15
Nav atbildes	2	1

Respondentu sociāldemogrāfiskais profils: jaunieši ārpusģimenes aprūpē (n=107)

	Skaitis	%
Visi	107	100
VECUMS		
16-18 g.v.	85	79
19-24 g.v.	22	21
DZIMUMS		
Sieviete	56	52
Vīrietis	51	48
TAUTĪBA		
Latvietis/-e	79	74
Cita tautība	28	26
IEGŪTĀ IZGLĪTĪBA		
Sākumskolas izglītība	25	23
Pamatizglītība	63	59
Vidējā, vidējā speciālā izglītība	18	17
Augstākā izglītība	1	1
PAŠREIZĒJĀ AKTIVITĀTE		
Mācās un strādā	12	11
Mācās, nestrādā	92	86
Strādā, nemācās	1	1
Nemācās un nestrādā	2	2
DZĪVESVIETA (ĀRPUSĢIMENES APRŪPES FORMA)		
Bēnu nams	66	62
Cita ārpusģimenes aprūpes forma	41	38
DZĪVESVIETAS TERITORIĀLAIS TIPS		
Rīga	21	20
Cita liela pilsēta	36	34
Citur Latvijā	50	47
Ārpus Latvijas	0	0
PIRMREIZĒJĀ NONĀKŠANA ĀRPUSĢIMENES APRŪPĒ		
Pirmsskolas vecums (0-6 g.v.)	35	33
Sākumskolas vecums (7-12 g.v.)	28	26
Pamatskolas vecums (13-17 g.v.)	37	35
Nav atbildes	7	7
IENĀKUMU SUMMA		
Ienākumu nav vispār	17	16
Līdz 64.00 EUR	38	36
64.01 - 205.00 EUR	30	28
205.01 - 425.00 EUR	15	14
425.01 EUR un vairāk	6	6
Nav atbildes	1	1

Respondentu sociāldemogrāfiskais profils: jaunieši pēc ārpusģimenes aprūpē (n=44)

	Visi	Skaitis	%
		44*	100
VECUMS			
	16-18 g.v.	2	5
	19-24 g.v.	42	95
DZIMUMS			
	Sieviete	29	66
	Vīrietis	15	34
TAUTĪBA			
	Latvietis/-e	35	80
	Cita tautība	9	20
IEGŪTĀ IZGLĪTĪBA			
	Sākumskolas izglītība	3	7
	Pamatizglītība	17	39
	Vidējā, vidējā speciālā izglītība	21	48
	Augstākā izglītība	3	7
PAŠREIZĒJĀ AKTIVITĀTE			
	Mācās un strādā	10	23
	Mācās, nestrādā	6	14
	Strādā, nemācās	17	39
	Nemācās un nestrādā	11	25
DZĪVESVIETAS TERITORIĀLAIS TIPS			
	Rīga	20	45
	Cita liela pilsēta	13	30
	Citur Latvijā	5	11
	Ārpus Latvijas	6	14
VECUMS, UZSĀKOT PATSTĀVĪGU DZĪVI			
	Pirms pilngadības sasniegšanas (līdz 18 g.v.)	5	11
	Sasniedzot pilngadību (18 -19 g.v.)	28	64
	Vēlāk (20 - 24 g.v.)	11	25
IENĀKUMU SUMMA			
	Ienākumu nav vispār	6	14
	Līdz 64.00 EUR	1	2
	64.01 - 205.00 EUR	7	16
	205.01 - 425.00 EUR	13	30
	425.01 EUR un vairāk	16	36
	Nav atbildes	1	2